

Sieviete uzņēmējdarbībā

KVANTITATĪVAIS PĒTĪJUMS

© “Latvijas Fakti”, 2017.gada decembris

SATURS

I. METODOLOĢISKĀ INFORMĀCIJA

II. GALVENIE SECINĀJUMI

III. PĒTĪJUMA REZULTĀTI

1. Biznesa vide Latvijā
2. Sieviete biznesā
3. Biznesa attīstības vērtējums, aktuālākās problēmas, finanšu avoti
4. Dzimumu līdztiesības jautājumi
5. Sieviešu – uzņēmēju sociāli demogrāfiskais profils un uzņēmumu raksturojums

I. Metodoloģiskā informācija

Pētījuma veicējs	SIA "Latvijas Fakti"
Mērķa grupa:	Sievietes - uzņēmuma īpašnieces vai vadītājas
Pētījuma metode:	Telefonintervijas (CATI)
Izlases lielums:	200 Latvijas sievietes – uzņēmējas
Intervētāji, instruktāža un darba kvalitātes pārbaude:	Intervēšanu veica kopumā 14 “Latvijas Faktu” intervētāji. Intervētāju instruktāžu un darba kvalitātes pārbaudi veica 2 “Latvijas Faktu” intervētāju tīkla reģionālie pārraugi. Intervēšana notika latviešu un krievu valodās.
Vidējais intervijas ilgums:	22 minūtes
Intervēšanas laiks:	4.12.2017. – 20.12.2017.

II. Galvenie secinājumi

1. Biznesa vide Latvijā

- ❖ Pētījuma rezultāti liecina, ka uzņēmēji Latvijā nav apmierināti ar valsts īstenoto nodokļu un ekonomisko politiku. Salīdzinājumā ar iepriekšējām sievietu - uzņēmēju aptaujām (2007. un 2012.g.), šogad biznesa vides vērtējums Latvijā kļuvis kritiskāks. Šogad pirmo reizi vairākums (62%; +24% salīdzinājumā ar 2012.g.) pētījuma dalībnieču biznesa vidi Latvijā vērtēja negatīvi, kā nelabvēlīgu, biznesa attīstību traucējošu. Pārlicinoši nozīmīgākais arguments kritiskajam biznesa vides vērtējumam Latvijā – valsts īstenotā nodokļu politika. Aptaujāto sievietu – uzņēmēju skatījumā nodokļi Latvijā ir pārāk augsti, nodokļu politika ir pārāk neskaidra, mainīga.
- ❖ Salīdzinājumā ar iepriekšējiem pētījumiem, šogad sarucis to uzņēmēju skaits (7%; -7% salīdzinājumā ar 2012.g.), kuras biznesa vidi Latvijā vērtē kā labvēlīgu, biznesa attīstību veicinošu. Kā neitrālu, biznesa vidi Latvijā raksturoja aptaujāto 27% sievietu – uzņēmēju.
- ❖ Visai vienprātīgi (tā domā 85% aptaujas dalībnieču) aptaujātās sievietes – uzņēmējas piekrita viedoklim, ka valsts pret uzņēmējiem neizturas taisnīgi. Tikai 11% uzņēmēju pārstāvēja uzskatu, ka valsts pret uzņēmējiem izturas taisnīgi.

2. Sieviete biznesā

- ❖ Gandrīz visas (95%) aptaujātās sievietes – uzņēmējas apgalvoja, ka nenožēlo lēmumu par uzņēmējdarbības uzsākšanu.
- ❖ Katra trešā (33%) respondente atzina, ka ir domājusi par iespēju pārdot savu uzņēmumu vai tā daļu. Šogad šādu aptaujas dalībnieču skaits ir nedaudz lielāks (+5%) nekā tas bija pirms 12 gadiem, 2005.g.pētījumā.
- ❖ Lielākā daļa (54%; +2% salīdzinājumā ar 2012.g.) aptaujāto sievietu – uzņēmēju pārstāvēja viedokli, ka sievietei šobrīd uzsākt uzņēmējdarbību ir tikpat grūti kā pirms 5 gadiem. 13% (-2% salīdzinājumā ar 2012.g.) respondentu uzskata, ka tagad uzņēmējdarbību uzsākt ir grūtāk nekā pirms 5 gadiem. Šogad retāk nekā iepriekš (14%; -13% salīdzinājumā ar 2012.g.) tika pārstāvēts viedoklis, ka pašlaik uzņēmējdarbību uzsākt ir vieglāk nekā pirms 5 gadiem.

- ❖ **Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, svarīgākie motīvi (minēja vairāk nekā 80% aptaujas dalībnieču), kas sievieti piesaista uzņēmējdarbībai, ir :**
  - ✓ **Iespēja darīt darbu, kas pašai patīk (minēja 88% sieviešu - uzņēmēju);**
  - ✓ **Iespēja būt neatkarīgai (85%);**
  - ✓ **Iespēja realizēt sevi (82%).**

- ❖ **Lielākā daļa (53%) pētījuma dalībnieču minēja arī sekojošus motivējošus faktoros - iespēja nodarboties pašai ar savu biznesu un iespēja gūt lielākus ienākumus. 2017.g. un 2007.g. pētījuma rezultātu salīdzinājums neuzrāda kādas būtiskas atšķirības nozīmīgāko faktoru hierarhijā, kāpēc tiek veikta uzņēmējdarbība. Aptaujātās sievietes – uzņēmējas šogad retāk minēja tādas aspektus, kā iespēja uzturēt ģimeni, kā arī – sajūst risku un pārvarēt grūtības.**

- ❖ **Dominējošā daļa aptaujas dalībnieču piekrita (72%, -10% salīdzinājumā ar 2006.g.) apgalvojumam «Es esmu pārliecināta par nākotni un zinu, ko daru», savukārt nepiekrita (75%; +17% salīdzinājumā ar 2006.g.) apgalvojumam «Darbs man ir svarīgāks par visu».**

- ❖ **Aptaujāto sieviešu – uzņēmēju viedokļi dalījās vērtējot izteikumu «Darbs paņem visu manu brīvo laiku». 49% respondentu tam piekrita, 51% - nepiekrita. Jāatzīmē, ka 2006.g. minētajam apgalvojumam piekrita vairāk nekā divas trešdaļas (69%) sieviešu – uzņēmēju.**

- ❖ **Salīdzinājumā ar 2006.g. rezultātiem, pašlaik interese par sieviešu uzņēmējdarbības tēmu ir zemāka. Ja 2006.g. trīs ceturtdaļas (76%) aptaujāto sieviešu – uzņēmēju apgalvoja, ka vēlētos būt vairāk informēta par sievietēm uzņēmējdarbībā, tad šogad tādu bija 41% aptaujāto.**

- ❖ Visai vienprātīgi respondentes vērtēja izteikumus par uzņēmējdarbību saistībā ar ģimeni:
  - ✓ 95% sieviešu – uzņēmēju piekrita apgalvojumam «Ģimene mani atbalsta un izprot mana darba specifiku»;
  - ✓ 87% aptaujāto piekrita apgalvojumam «Vismaz reizi nedēļā es atrodu laiku atpūtai kopā ar ģimeni»;
  - ✓ 72% (-11% salīdzinājumā ar 2006.g.) aptaujāto piekrita apgalvojumam «Lielākoties es ģimenē kārtoju sadzīves un saimniecības lietas»;
  - ✓ 67% (+4% salīdzinājumā ar 2006.g.) sieviešu – uzņēmēju nepiekrita apgalvojumam «Es ļoti maz nodarbojos ar bērniem».

- ❖ Pētījuma rezultāti liecina, ka aptaujātās sievietes – uzņēmējas ir apzinīgas nodokļu maksātājas. Gandrīz visas (vairāk nekā 90%) respondentes piekrita izteikumiem:
  - ✓ *Es vienmēr maksāju visus likumā paredzētos nodokļus;*
  - ✓ *Es labi apzinos nodokļu nemaksāšanas sekas gan man, gan maniem darbiniekiem;*
  - ✓ *Es jūtos droši, ja esmu samaksājusi visus nodokļus.*

- ❖ Vairākums aptaujas dalībnieču piekrita arī izteikumiem:
  - ✓ *Mana uzņēmuma iespējas konkurēt samazina citi, kuri nemaksā visus nodokļus (piekrita - 72%, nepiekrita - 16%);*
  - ✓ *Darba ņēmēji ir gatavi saņemt lielāku algu, ja par to netiek maksāti visi nodokļi (piekrita -54%, nepiekrita - 27%).*

- ❖ Vairākums sieviešu – uzņēmēju nepiekrita apgalvojumam:
  - ✓ *Izvairšanās no nodokļu maksāšanas var palīdzēt attīstīt biznesu (nepiekrita - 53%, piekrita - 35%).*

- ❖ Domas dalījās par izteikumu:
  - ✓ *Latvijā ir daudz iespēju izvairīties no nodokļu maksāšanas (piekrita - 43%, nepiekrita - 35%).*

3. Biznesa attīstības vērtējums, aktuālākās problēmas, finanšu avoti

- ❖ Sava uzņēmuma attīstību pēdējo 2 gadu laikā pozitīvi vērtēja 40% (-1% salīdzinājumā ar 2012.g.) aptaujāto sieviešu - uzņēmēju. Biežāk minētā argumentācija - *Vairāk klientu/ vairāk izdevīgu darījumu; Pati vairāk sāka strādāt; Palielinājušies ienākumi/ lielāks apgrozījums; Vairāk darba/ lielāks pieprasījums/ pieauga pārdošanas apjomi.*
- ❖ Kritisku sava uzņēmuma attīstības vērtējumu pārstāvēja 22% (+3% salīdzinājumā ar 2012.g.) pētījuma dalībnieču. Visbiežāk tas tika pamatots sekojoši - *Mazāk klientu/ iedzīvotāju trūkums; Finanšu līdzekļu trūkums/ Ļoti zemi ienākumi/ samazinājies apgrozījums; Mazāk sāka ražot/ strādāt/ mazāks pieprasījums; Augsti nodokļi.*
- ❖ 35% (+7% salīdzinājumā ar 2012.g.) respondenšu skatījumā viņu uzņēmuma ekonomiskā situācija pēdējo 2 gadu laikā nav būtiski mainījusies. Biežāk minētā argumentācija - *Nekas nav mainījies; Augsti nodokļi; Mazāk klientu/ iedzīvotāju trūkums; Finanšu līdzekļu trūkums/ zemi ienākumi/ samazinājies apgrozījums; Nav attīstības.*
- ❖ Vērtējot kvalificēta darbaspēka pieejamību Latvijā, gandrīz katra trešā (31%) pētījuma dalībniece pauda viedokli, ka Latvijā ir pietiekami daudz darba ņēmēju. Interesanti atzīmēt, ka 2006.g. šāds uzskats tika pārstāvēts ievērojami retāk (14% gadījumu).
- ❖ Vairākums sieviešu – uzņēmēju kvalificēta darbaspēka pieejamību Latvijā vērtēja kritiski. 31% (-11% salīdzinājumā ar 2006.g.) aptaujas dalībnieču atbildēja, ka Latvijā pieejamais darba ņēmēju skaits ir nepietiekams, tomēr uzņēmums vēl var attīstīties, savukārt 26% (-16% salīdzinājumā ar 2006.g.) sieviešu – uzņēmēju skatījumā Latvijā ir liels darba spēka trūkums un tas bremzē uzņēmuma attīstību.
- ❖ Preču vai pakalpojumu eksportu pēdējo 12 mēnešu laikā ir veikuši 17% pētījumā pārstāvēto uzņēmumu.
- ❖ Runājot par grūtāko uzņēmuma attīstības fāzi, šogad iegūtie rezultāti bija līdzīgi 2012.g. rezultātiem. 42% (-7% salīdzinājumā ar 2012.g.) uzņēmēju vislielākās grūtības biznesā bija uzņēmuma attīstības un paplašināšanās fāzē. Nedaudz mazākam aptaujas dalībnieču skaitam (38%; -3% salīdzinājumā ar 2012.g.) vislielākās grūtības bija uzņēmuma uzsākšanas (pirmie 3 gadi) fāzē. 5% (+2% salīdzinājumā ar 2012.g.) aptaujāto uzņēmēju lielākās grūtības bija biznesa idejas atrašanas fāzē.

- ❖ Saskaņā ar pētījuma rezultātiem, pārliecinoši aktuālākā problēma uzņēmējdarbībā ir augstie nodokļi. Turklāt, kā liecina 2012. un 2017.g. pētījumu rezultātu dinamika, problēmas aktualitāte pieaug.
  - ✓ Vairākums (52%) sieviešu – uzņēmēju augstos nodokļus vērtēja kā loti aktuālu problēmu Latvijā;
  - ✓ Tā ir galvenā problēma uzņēmējdarbībā gandrīz pusei (46%; +19% salīdzinājumā ar 2012.g.) pētījuma dalībnieču;
  - ✓ Augsti nodokļi – vienīgais faktors, ko vairākums (82%; +20% salīdzinājumā ar 2012.g.) sieviešu – uzņēmēju, ierindoja trīs nozīmīgāko problēmu vidū, kas kavējušas viņu uzņēmuma attīstību.

- ❖ Otra nozīmīgākā problēma uzņēmējdarbībā, kuras aktualitāte pēdējo 5 gadu laikā arī ir pieaugusi, ir nesakārtotā likumdošana/ atbilstīgu normatīvo aktu trūkums. To, kā galveno problēmu uzņēmējdarbībā nosauca 12% uzņēmēju, kā vienu no trim aktuālākajām problēmām – 49% (+24% salīdzinājumā ar 2012.g.) pētījuma dalībnieču.

- ❖ Nākamās vietas aktuālāko problēmu sarakstā ieņem:
  - ✓ Kvalificēta darba spēka trūkums (to, kā vienu no trim aktuālākajām problēmām biznesā, minēja 32% uzņēmēju);
  - ✓ Kontrolējošo institūciju lielais skaits/ kontroļu formālais raksturs (26%);
  - ✓ Konkurence (24%).

- ❖ Nedaudz vairāk par pusi (51%; -7% salīdzinājumā ar 2012.g.) aptaujāto sieviešu – uzņēmēju kritiski vērtēja finanšu atbalsta pieejamību uzņēmējdarbībai. Uzskatu, ka finanšu atbalsts pieejams viegli vai diezgan viegli, pārstāvēja 27% (+3% salīdzinājumā ar 2012.g.) pētījuma dalībnieču. Salīdzinājumā ar 2012.g. rezultātiem, šogad finanšu atbalsta vērtējums uzņēmējdarbībai kopumā ir mazāk kritisks.

- ❖ Dominējošā daļa (77%) aptaujāto sieviešu – uzņēmēju biznesu uzsākušas izmantojot personīgos uzkrājumus. Citi finanšu avoti uzņēmējdarbības uzsākšanai tika minēti ievērojami retāk. 16% pētījuma dalībnieču izmantojušas bankas kredītu, 11% - radu vai draugu finansiālo atbalstu, 9% - ES struktūrfondu finansējumu.

- ❖ Pētījuma rezultāti atklāj trīs nozīmīgākos finanšu avotus, kurus respondentes mēģinātu izmantot, ja biznesā rastos nepieciešamība pēc papildus finanšu resursiem:
  - ✓ Personīgie uzkrājumi (minēja 36% uzņēmēju; +11% salīdzinājumā ar 2007.g.);
  - ✓ Bankas kredīts. Jāatzīmē, ka bankas kredītu, kā iespējamo finanšu avotu nepieciešamības gadījumā, šogad minēja ievērojami retāk (34%) nekā pirms 10 gadiem (62%);
  - ✓ ES struktūrfondu finansējums (27%; +5% salīdzinājumā ar 2007.g.).
- ❖ Eiropas Savienības struktūrfondu finansējumu sava uzņēmuma attīstībai ir saņēmušas 19% aptaujas dalībnieču. Likumsakarīgi, ka pašlaik šo uzņēmēju skaits ir lielāks (+14%) nekā tas bija 2007.g.
- ❖ Vēl 7% (-4% salīdzinājumā ar 2007.g.) aptaujāto sieviešu – uzņēmēju ES struktūrfondu finansējumu ir mēģinājušas saņemt, bet nav saņēmušas. Minētās respondentes savas neveiksmes iemeslu visbiežāk saskatīja birokrātijā un, viņuprāt, sarežģītajā procesā.
- ❖ Dominējošā daļa (74%; -11% salīdzinājumā ar 2007.g.) aptaujāto sieviešu – uzņēmēju nav mēģinājušas pieteikties Eiropas Savienības struktūrfondu finansējumam, kā nozīmīgākos argumentus minot - *Nav vajadzības pēc ES struktūrfondu finansējuma* (minēja 43% respondenšu); *Sarežģītā birokrātija* (20%); *Informācijas trūkums* (16%).

4. Dzimumu līdztiesības jautājumi

- ❖ Dominējošā daļa (75%) aptaujāto sieviešu – uzņēmēju uzskata, ka uzņēmējdarbības sākšanā nav nekādas atšķirības, vai to sāk vīrietis, vai sieviete. 16% aptaujas dalībnieču pārstāvēja viedokli, ka uzņēmējdarbību vieglāk tomēr ir uzsākt vīriešiem, savukārt sieviešu iespējas, kā labākas, vērtēja 6% aptaujāto.

- ❖ Līdzīgi kā 2012.g., arī šogad gandrīz visas respondentes (92%) nespēja nosaukt kādus tiesiskā regulējuma šķēršļus sieviešu uzņēmējdarbībā. Kā konkrētas atbildes visbiežāk tika minētas – *Lielāka birokrātija; Lielāka neuzticība sievietēm/ neuztver nopietni.*
- ❖ Aptaujātās sievietes viennozīmīgi piekrita apgalvojumiem:
  - ✓ *Strādājošiem vecākiem rūpes par māju un/vai bērniem ir vienādi jāsadala sievietes un vīrieša starpā (piekrita 94% aptaujāto);*
  - ✓ *Svarīgas ir tikai vadītāja profesionālās iemaņas nevis dzimums (piekrita 91% aptaujāto sieviešu – uzņēmēju).*
- ❖ Vairākums aptaujas dalībnieču līdzīgi vērtēja arī sekojošus izteikumus:
  - ✓ *Ģimenē dzimumu līdztiesība nav iespējama (nepiekrita – 61%, piekrita -20% aptaujāto);*
  - ✓ *Atrodies “augstā amatā”, sieviete daudz zaudē no savas sievišķības (nepiekrita – 60%, piekrita -37%);*
  - ✓ *Ja sieviete aktīvi iesaistās sabiedriskajā dzīvē, ģimene zaudē vairāk nekā tad, ja to dara vīrietis (piekrita – 56%, nepiekrita - 40%).*
- ❖ Sieviešu – uzņēmēju viedokļi dalījās vērtējot sekojošus izteikumus:
  - ✓ *Sievietēm veidot karjeru ir daudz grūtāk nekā vīriešiem (piekrita – 48%, nepiekrita - 46%);*
  - ✓ *Ja sieviete pelna vairāk naudas, vīrietim jāuzņemas lielāka atbildība par mājas darbiem (piekrita – 46%, nepiekrita - 44%);*
  - ✓ *Dzimumu līdztiesības jautājumiem tiek pievērsta pārspīlēti liela uzmanība (piekrita – 45%, nepiekrita - 32%);*
  - ✓ *Masu informācijas līdzekļi popularizē novecojušus priekšstatus par to, kādam jābūt vīrietim, kādai – sievietei (piekrita– 36%, nepiekrita - 31%).*

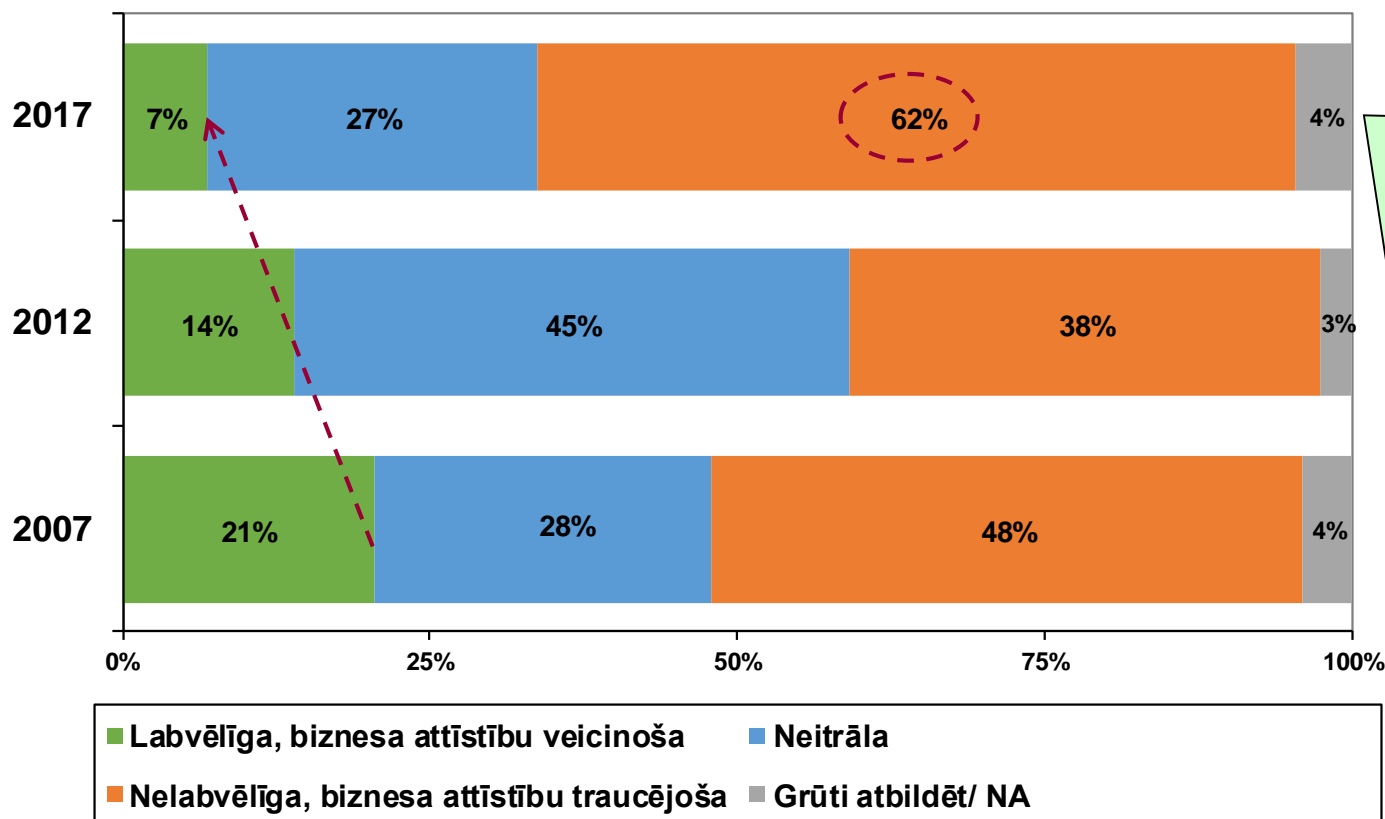
5. Sieviešu – uzņēmēju sociāli demogrāfiskais profils un uzņēmumu raksturojums

- ❖ **Uzņēmējdarbības uzsākšanas gads.** Lielākā daļa (57%) pētījuma dalībnieču uzņēmējdarbību uzsākušas pēc 2005.g. (visvairāk 2006. – 2010.g.).
- ❖ **Darbinieku skaits uzņēmumos.** Dominē (90%) uzņēmumi ar darbinieku skaitu līdz 10.
- ❖ **Uzņēmumu darbības sfēra.** Visvairāk pārstāvētas - Finances/ bankas/ apdrošināšana (24%); Tirdzniecība (19%); Rūpniecība (16%); Sadzīves un komunālie pakalpojumi (10%).
- ❖ **Vecums.** Lielākā daļa (52%) pētījuma dalībnieču ir vecumā no 41 līdz 55 gadiem.
- ❖ **Tautība.** Latvietes – 84%.
- ❖ **Bērni ģimenē līdz 18 gadu vecumam.** Ir nedaudz mazāk kā pusei (45%) pētījuma dalībnieču.
- ❖ **Izglītība.** Augstākā izglītība – 75%. 12% aptaujāto sieviešu – uzņēmēju ir apguvušas kādu papildus apmācību kursu ārzemēs pēdējo 3 gadu laikā.
- ❖ **Valodu zināšanas.** Krievu – 95%, angļu – 67%, vācu – 13%.
- ❖ **Ģimenes locekļu skaits.** Vairākumam (75%) pētījuma dalībnieču – no 2 līdz 4.
- ❖ **Ģimenes stāvoklis.** Vairāk nekā divas trešdaļas (71%) – precējušās vai dzīvo civillaulībā.

III. Pētījuma rezultāti

1. Biznesa vide Latvijā

Sakiet, lūdzu, kā Jūs vērtētu pašreizējo biznesa vidi Latvijā?
Vai tā ir ... ?

Biznesa vides vērtējums Latvijā sieviešu - uzņēmēju vidū kļuvis kritiskāks. Salīdzinājumā ar iepriekšējām uzņēmēju aptaujām, 2017.gadā pirmo reizi vairākums pētījuma dalībnieču biznesa vidi Latvijā vērtēja negatīvi. Sarūk to uzņēmēju skaits, kuras biznesa vidi Latvijā vērtē kā labvēlīgu, biznesa attīstību veicinošu.

Aptaujas dalībnieces tika lūgtas paskaidrot savu viedokli.

Respondentes (kopskaitā 14), kuras biznesa vidi Latvijā vērtēja kā labvēlīgu, savu uzskatu argumentēja sekojoši:

- *Viss ir kārtībā/ viss ir normāli (8 respondentes);*
- *Ir klientūra / pieprasījums (3 respondentes);*
- *Maza konkurence;*
- *Iespēja izmantot ES finansējumu.*

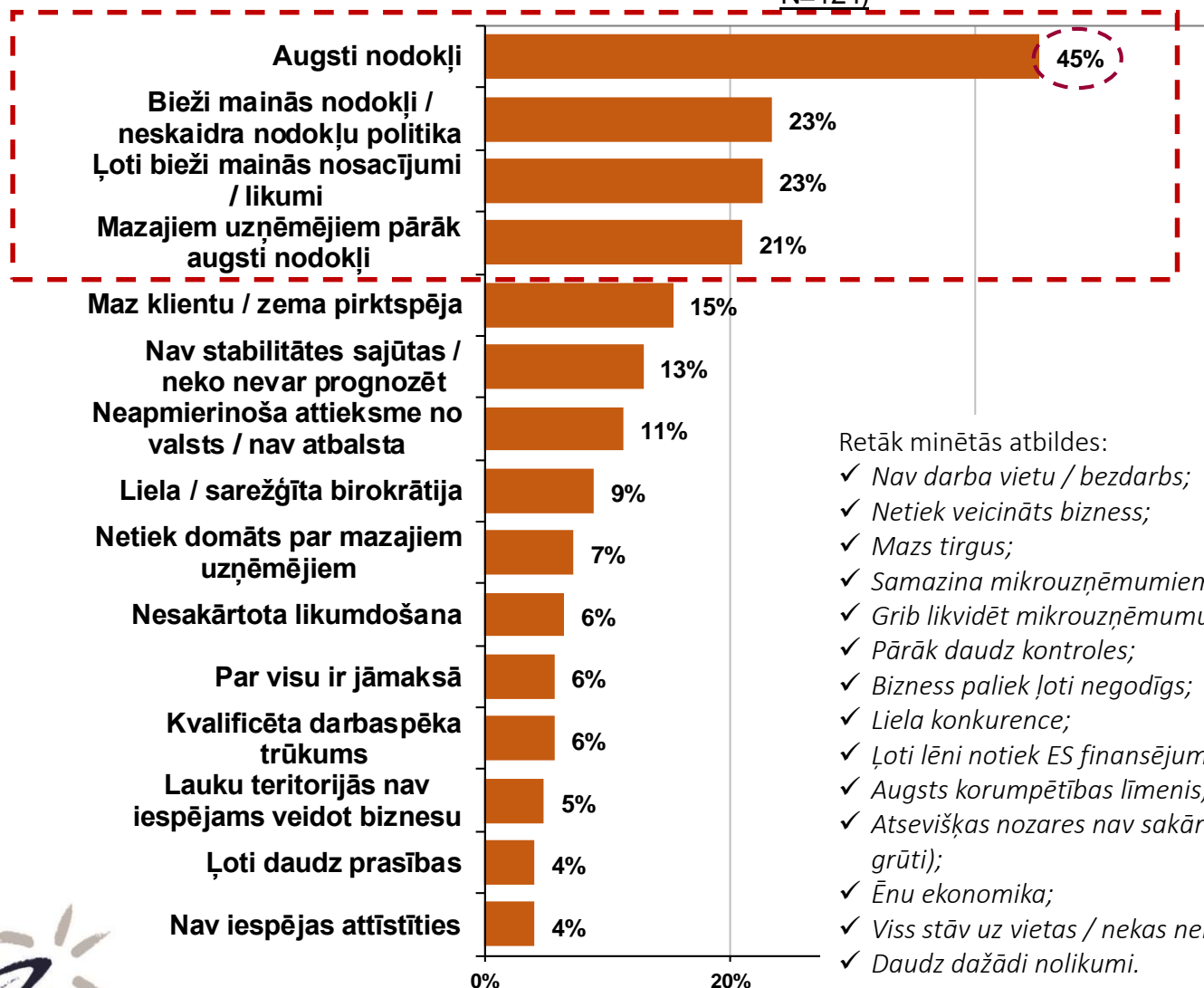

Kāpēc Jūs pašreizējo biznesa vidi Latvijā vērtējat kā nelabvēlīgu, biznesa attīstību traucējošu?

BIEŽĀK MINĒTĀS ATBILDES

(Bāze = respondentes, kuras biznesa vidi LTvijā vērtēja kā nelabvēlīgu;

N=124)

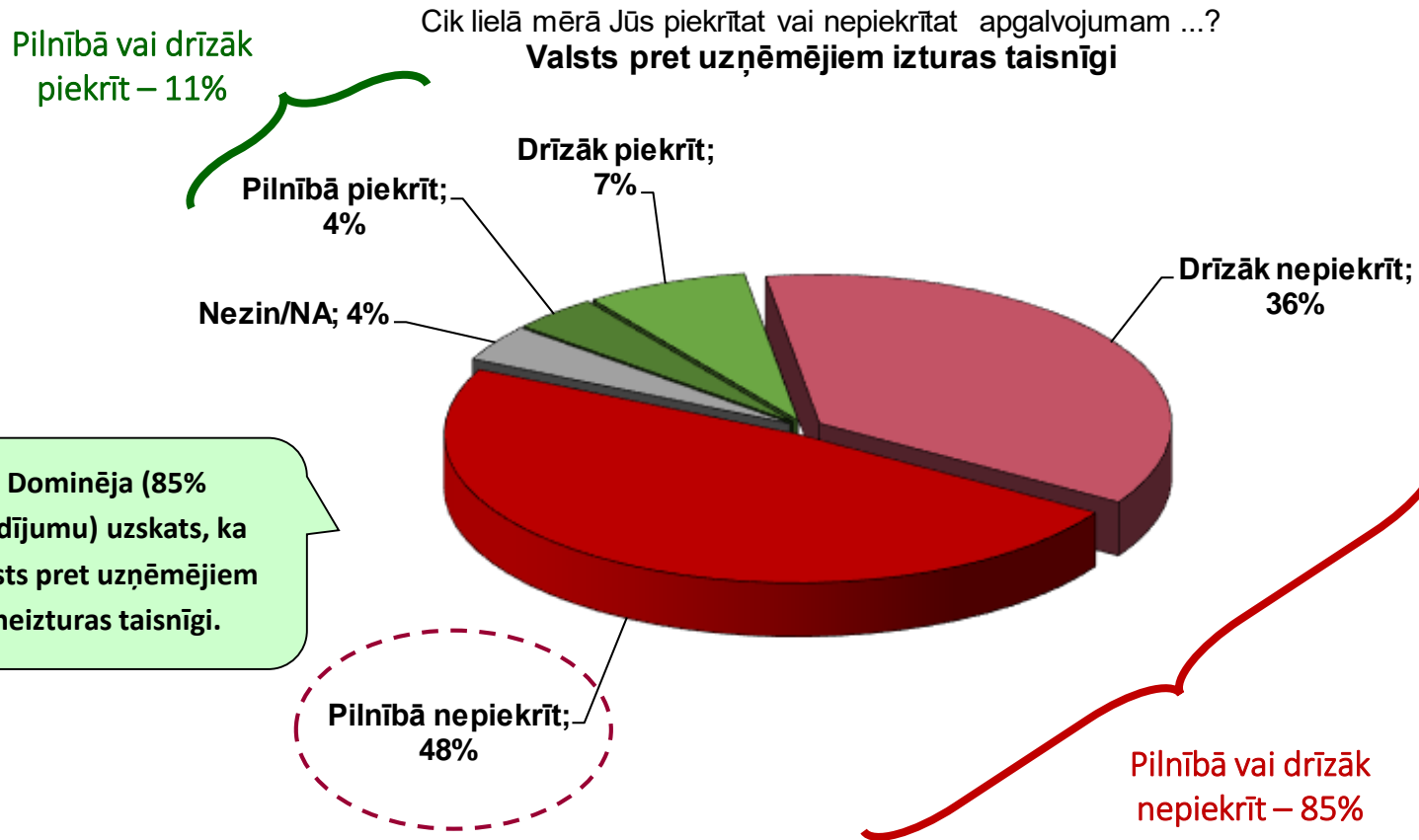

Retāk minētās atbildes:

- ✓ Nav darba vietu / bezdarbs;
- ✓ Netiek veicināts bizness;
- ✓ Mazs tirgus;
- ✓ Samazina mikrouzņēmumiem atļauto apgrozījumu;
- ✓ Grib likvidēt mikrouzņēmumus;
- ✓ Pārāk daudz kontroles;
- ✓ Bizness paliek ļoti negodīgs;
- ✓ Liela konkurence;
- ✓ Ļoti lēni notiek ES finansējuma process;
- ✓ Augsts korumpētības līmenis;
- ✓ Atsevišķas nozares nav sakārtotas (sevišķi zemniekiem grūti);
- ✓ Ēnu ekonomika;
- ✓ Viss stāv uz vietas / nekas nemainās;
- ✓ Daudz dažādi nolikumi.

Arī respondentes (kopskaitā 54), kuras [biznesa vidi Latvijā vērtēja neitrāli](#), galvenokārt, norādīja uz tās trūkumiem:

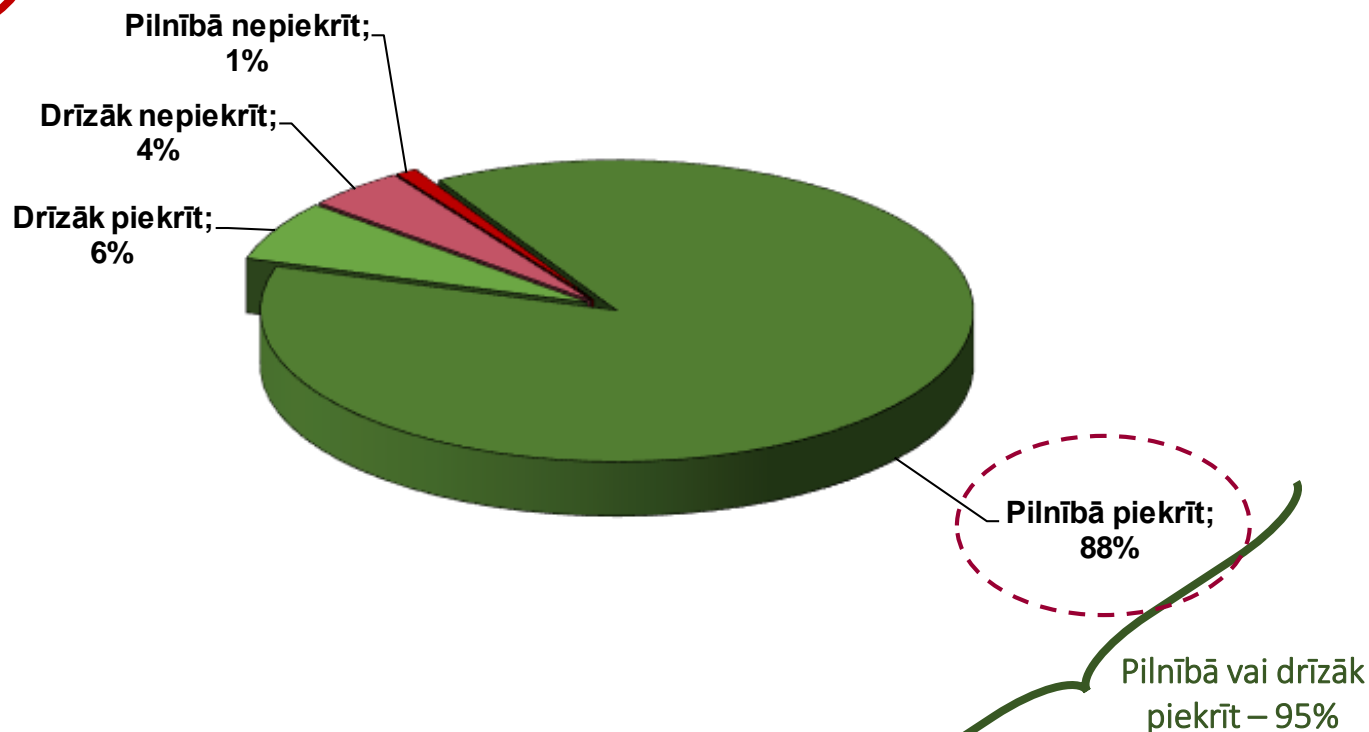
- **Augsti nodokļi (minēja 16 respondentes);**
- **Maz klientu / zema pirktspēja (9);**
- **Bieži mainās nodokļi / neskaidra nodokļu politika (7);**
- **Ne labi, ne slikti (6);**
- **Ļoti bieži mainās nosacījumi / likumi (6);**
- **Neapmierinoša attieksme no valsts / nav atbalsta (5);**
- **Nav stabilitātes sajūtas / neko nevar prognozēt (5);**
- **Mazajiem uzņēmējiem pārāk augsti nodokļi (5);**
- **Liela / sarežģīta birokrātija (5);**
- **Netiek domāts par mazajiem uzņēmējiem (4);**
- **Liela konkurence (4);**
- **Atsevišķas nozares nav sakārtotas (sevišķi zemniekiem grūti) (2);**
- **Netiek veicināts bizness (2);**
- **Viss ir normāli (2);**
- **Viss stāv uz vietas / nekas nemainās (2);**
- **Nesakārtota likumdošana (2):**
- **Par visu ir jāmaksā (2);**
- **Ļoti daudz prasības (2);**
- **Bizness paliek ļoti negodīgs;**
- **Ir klientūra / pieprasījums;**
- **Informācijas trūkums;**
- **Kvalificēta darbaspēka trūkums;**
- **Lauku teritorijās nav iespējams veidot biznesu;**
- **Pārāk daudz kontroles.**

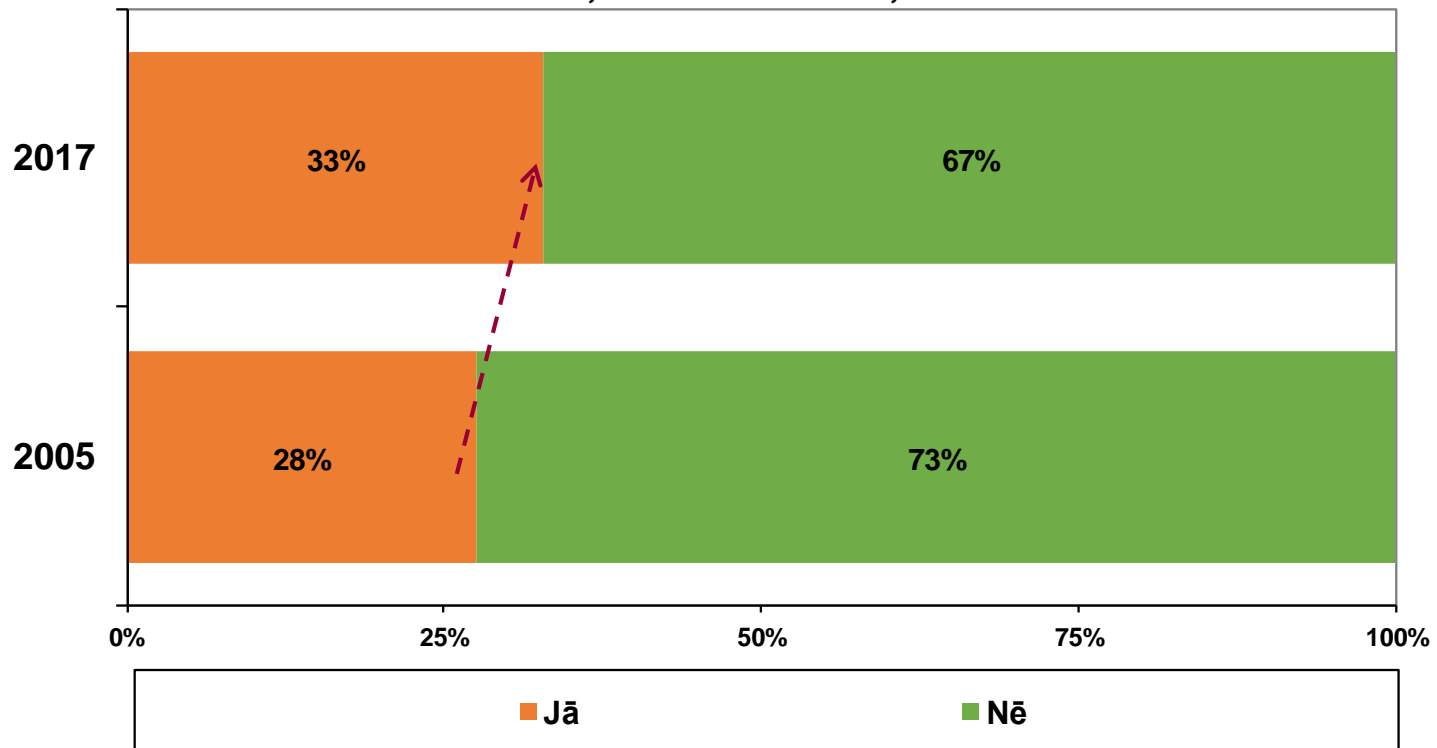
2. Sieviete biznesā

Pilnībā vai drīzāk
nepiekrīt – 5%

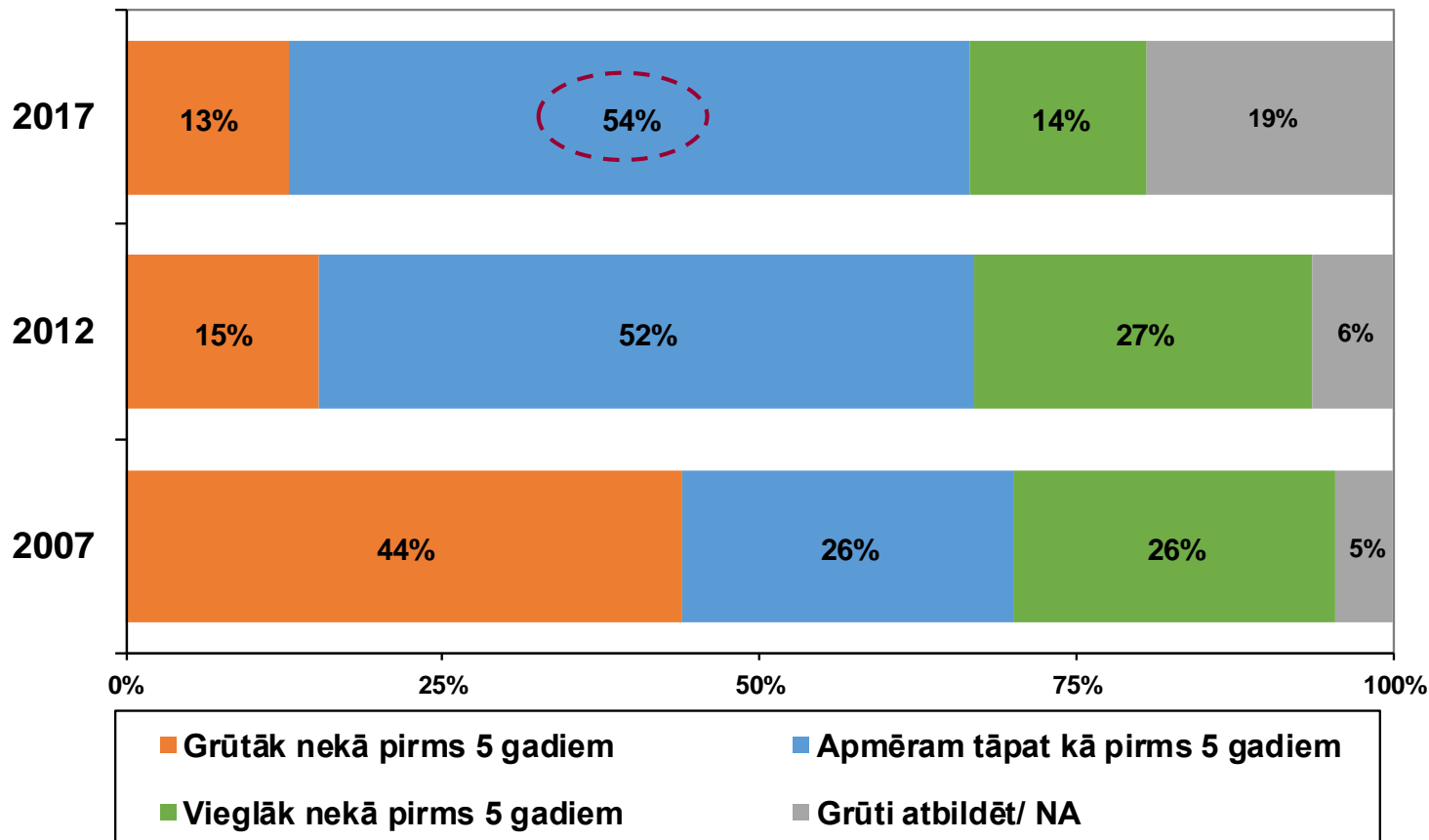
Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat apgalvojumam ...?
Es nenožēloju lēmumu par uzņēmējdarbības uzsākšanu

Vai Jūs esat kādreiz domājusi par iespēju pārdot savu uzņēmumu vai tā daļu?

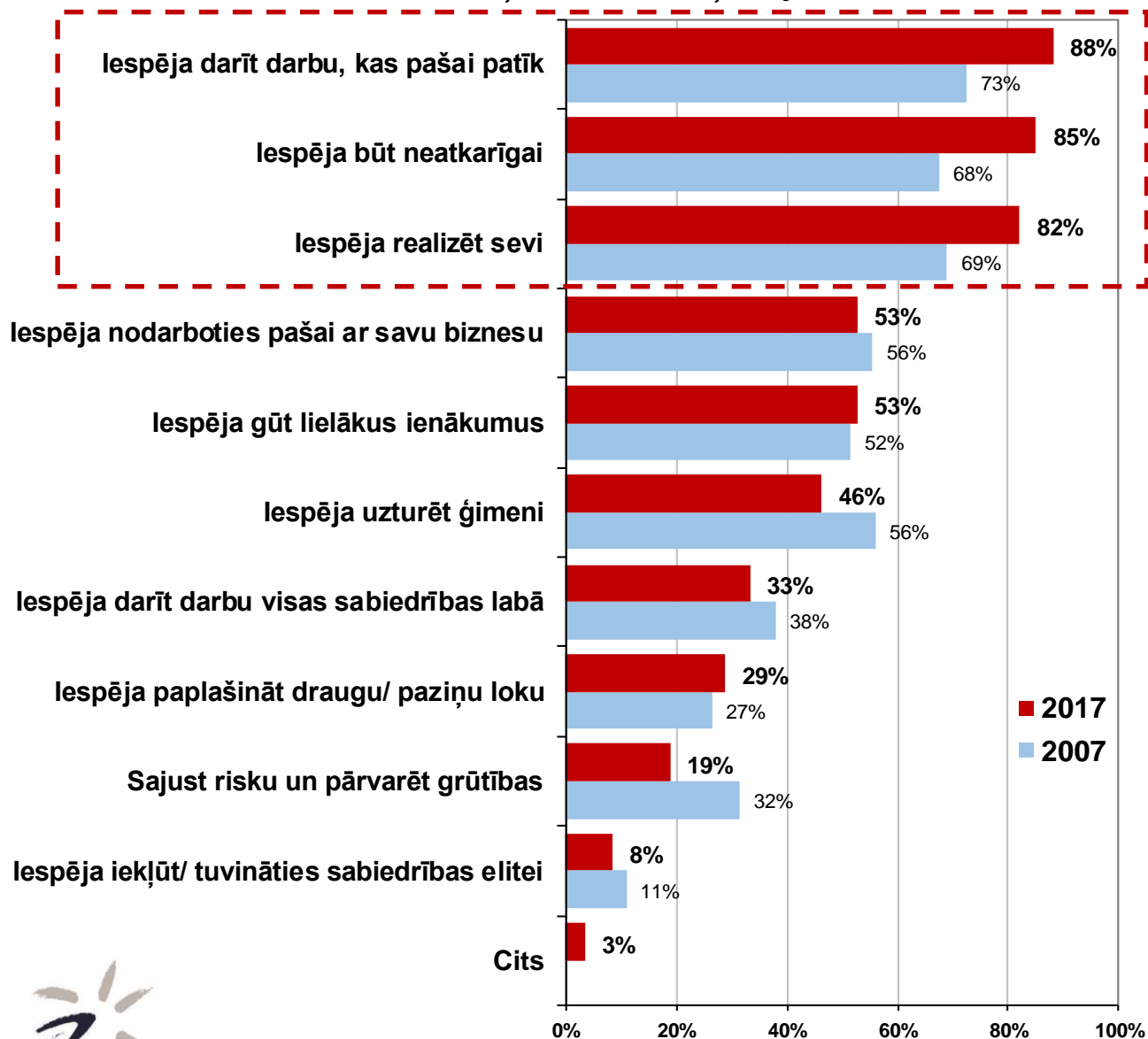

Kā Jūs domājat, vai šobrīd sievietei uzsākt uzņēmējdarbību ir vieglāk, grūtāk vai apmēram tāpat, kā tas bija pirms 5 gadiem?

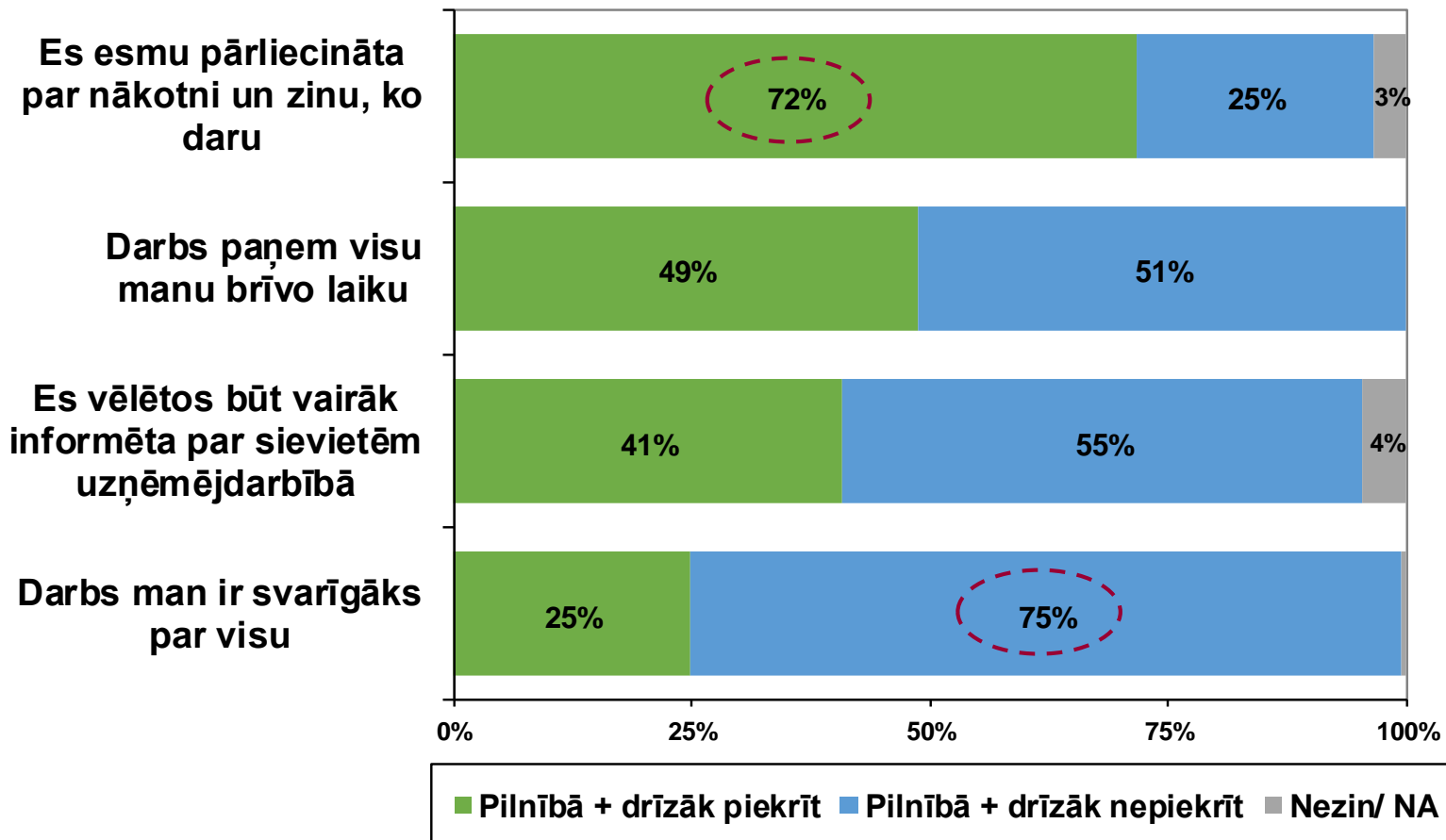
Kādi no aspektiem Jums kā biznesa sievietei, sievietei uzņēmējai, šķiet saistoši uzņēmējdarbībā?

Saistošie aspekti uzņēmējdarbībā

Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat sekojošiem
apgalvojumiem?

Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat sekojošiem apgalvojumiem?

■ 2017
■ 2006

Pilnīgi vai drīzāk nepiekrīt

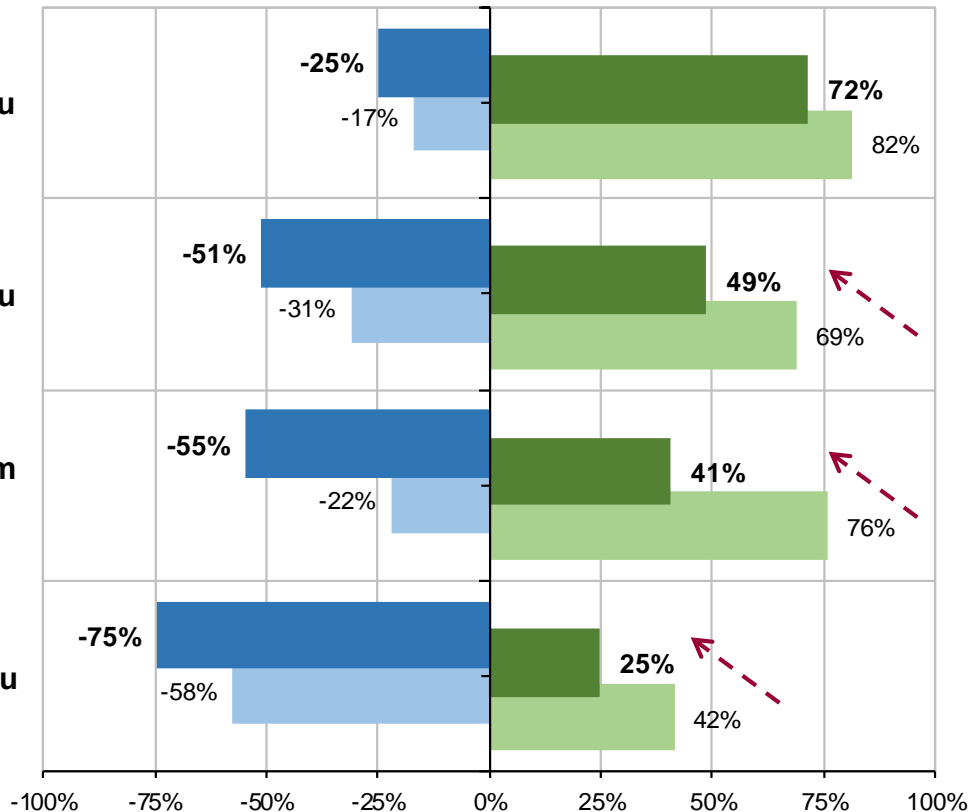
Pilnībā vai drīzāk piekrīt

Es esmu pārliecināta par nākotni un zinu, ko daru

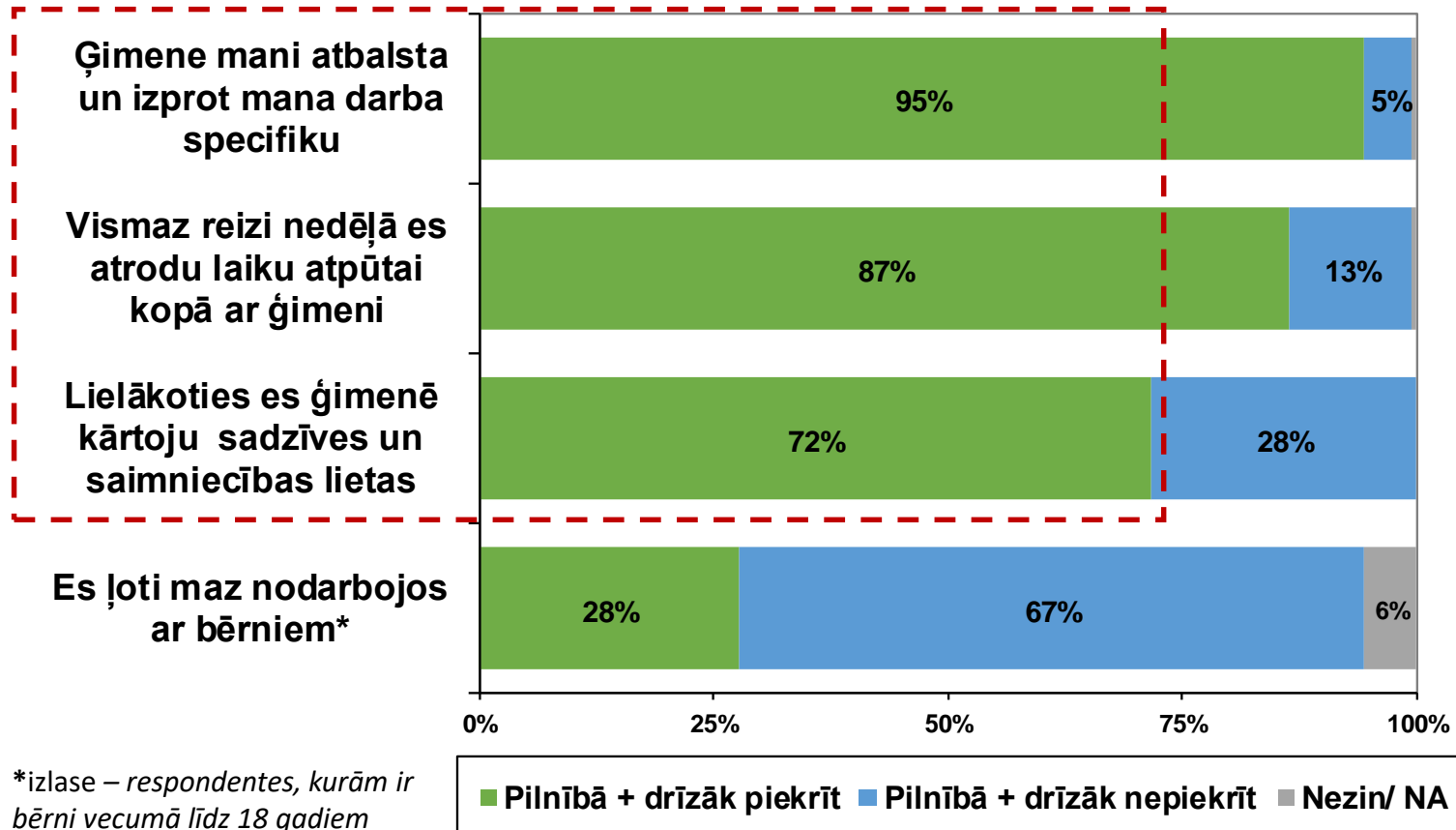
Darbs paņem visu manu brīvo laiku

Es vēlētos būt vairāk informēta par sievietēm uzņēmējdarbībā

Darbs man ir svarīgāks par visu

Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat sekojošiem apgalvojumiem?

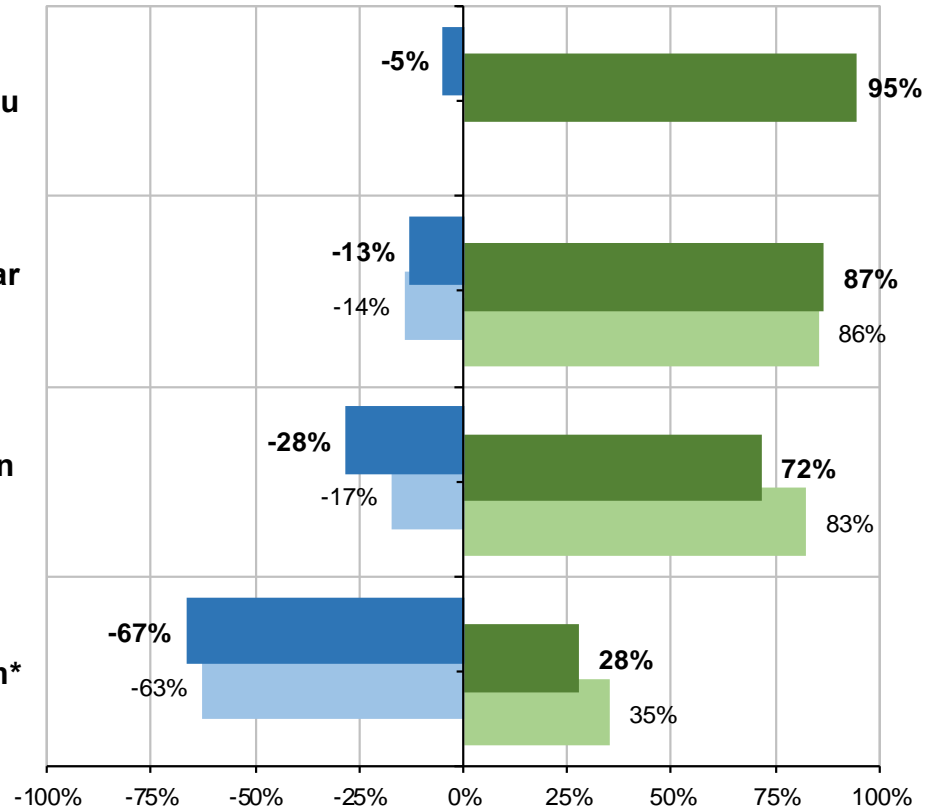

Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat sekojošiem apgalvojumiem?

- 2017
  - 2006
- Ģimene mani atbalsta un izprot mana darba specifiku
- Vismaz reizi nedēļā es atrodu laiku atpūtai kopā ar ģimeni
- Lielākoties es ģimenē kārtoju sadzīves un saimniecības lietas
- Es ļoti maz nodarbojos ar bērniem*

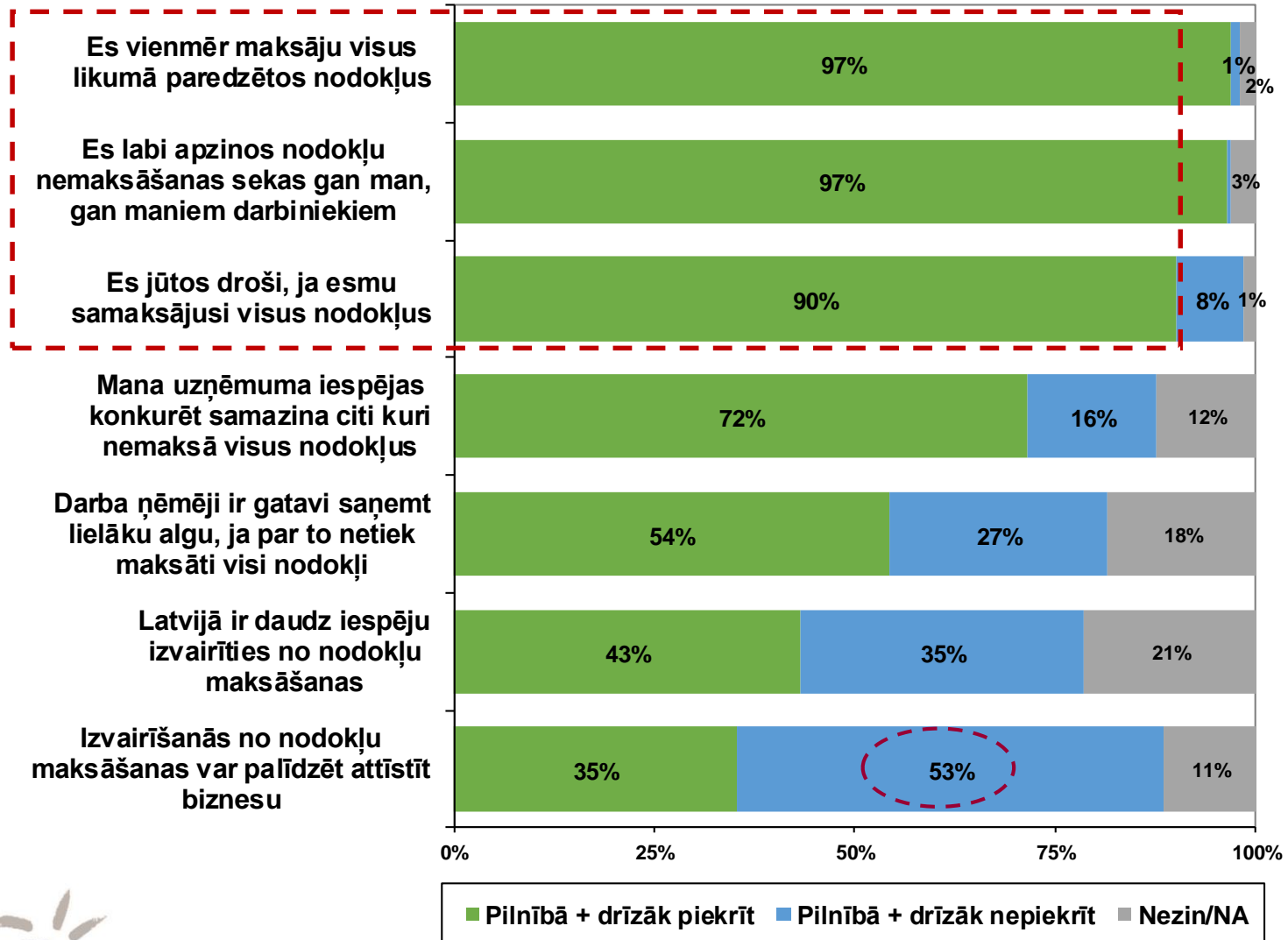
Pilnīgi vai drīzāk nepiekrīt

Pilnībā vai drīzāk piekrīt

*izlase – respondentes, kurām ir bērni vecumā līdz 18 gadiem

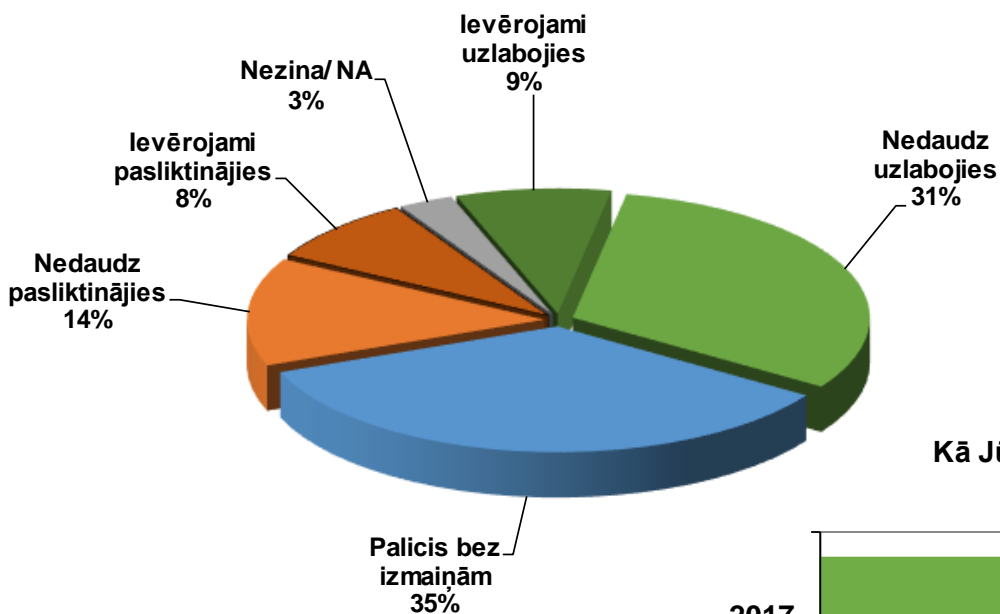
Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat sekojošiem apgalvojumiem?

*3. Biznesa attīstības vērtējums, aktuālākās problēmas,
finanšu avoti*

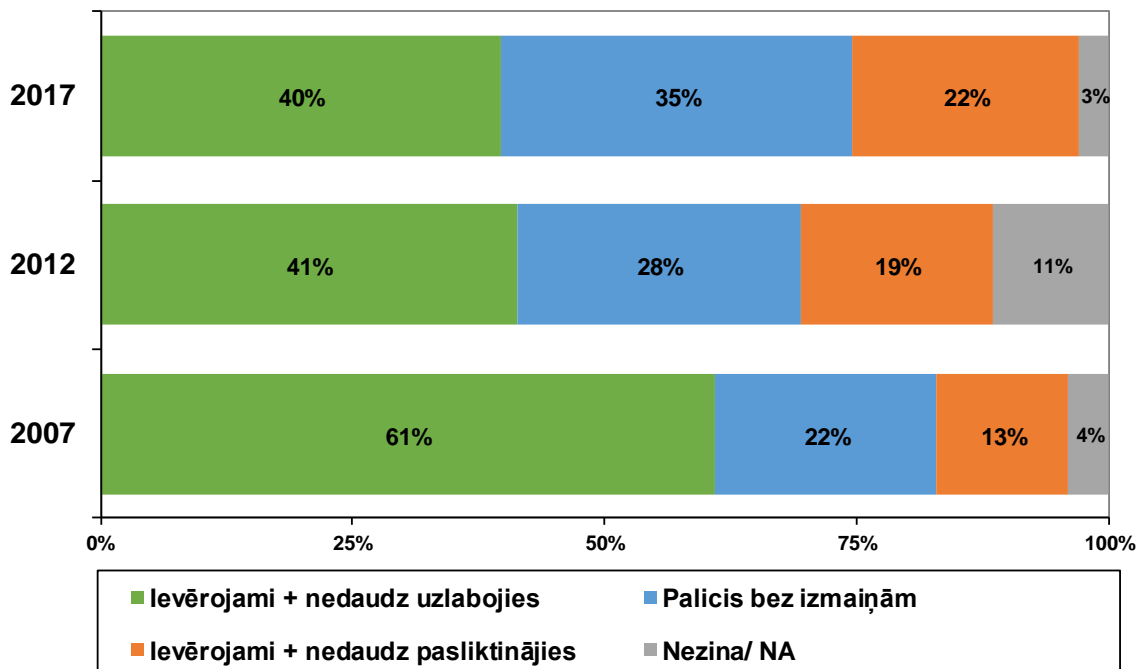
Kā Jūs novērtētu savu uzņēmuma ekonomisko stāvokli, salīdzinot ar to, kāds tas bija pirms 2 gadiem?

Uzņēmuma attīstības vērtējums

Kā Jūs novērtētu savu uzņēmuma ekonomisko stāvokli, salīdzinot ar to, kāds tas bija pirms 2 gadiem?

Sava uzņēmuma attīstību pēdējo 2 gadu laikā pozitīvi vērtēja 40% aptaujāto sieviešu - uzņēmēju. Kritisku vērtējumu pārstāvēja 22% pētījuma dalībnieču. 35% respondentu skatījumā viņu uzņēmuma ekonomiskā situācija pēdējo 2 gadu laikā nav būtiski mainījusies. Līdzīgi rezultāti bija vērojami arī iepriekšējā, 2012.g.pētījumā.

Aptaujas dalībnieces tika lūgtas paskaidrot sava uzņēmuma ekonomiskā stāvokļa vērtējumu – “Kādi iemesli ir noteikuši to, ka Jūsu uzņēmuma ekonomiskais stāvoklis pēdējo divu gadu laikā ir ... ?”

Respondentes (kopskaitā 80), kuru skatījumā uzņēmuma ekonomiskais stāvoklis pēdējo 2 gadu laikā ir uzlabojies, to pamatoja sekojoši:

- *Vairāk klientu / vairāk izdevīgu darījumu (33respondentes);*
- *Pati vairāk sāka strādāt (17 respondentes)*
- *Palielinājušies ienākumi / lielāks apgrozījums (9)*
- *Vairāk darba / lielāks pieprasījums / pieauga pārdošanas apjomi (8);*
- *Uzņēmums paplašinājies / attīstās (7);*
- *Lielāka atpazīstamība (7);*
- *Augusi pieredze / Lielākas zināšanas / plašāka informācija (7);*
- *ES struktūrfondu finansējums (5);*
- *Uzlabojumi uzņēmuma darbībā (Jauna tehnika / plašākas telpas) (3);*
- *Stabilizējusies situācija uzņēmumā (3);*
- *Mazākas izmaksas uzņēmumam (2);*
- *Piedāvāto produktu / pakalpojumu kvalitāte uzlabojusies (2);*
- *Maza konkurence;*
- *Pieaudzis eksports;*
- *Izmaiņas sniegtajos pakalpojumos (vispārīgi);*
- *Atkarīgs no laikapstākļiem / sezonas;*
- *Viss atkarīgs no kopējās situācijas valstī;*
- *Pastāvīgi mainās likumdošana.*

Respondentes (kopskaitā 45), kuru skatījumā **uzņēmuma ekonomiskais stāvoklis pēdējo 2 gadu laikā ir pasliktinājies**, to pamatoja sekojoši:

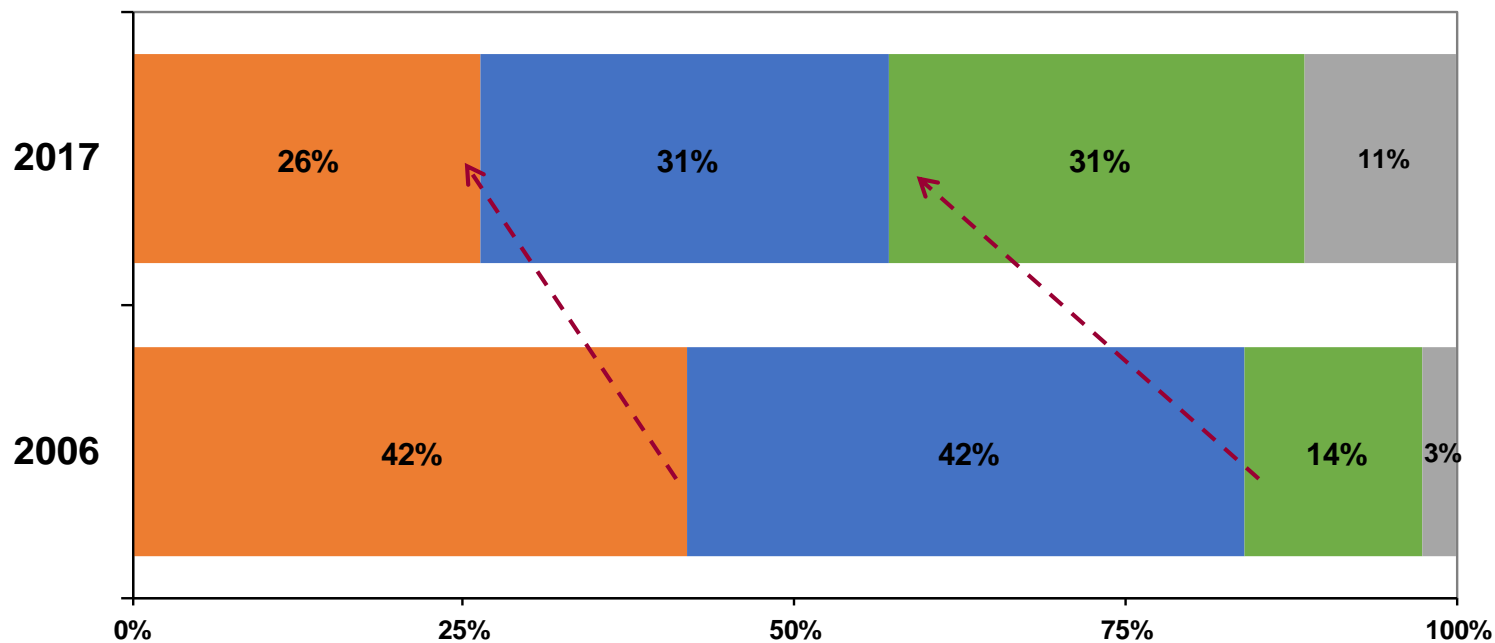
- *Mazāk klientu / iedzīvotāju trūkums (22 respondentes);*
- *Finansu līdzekļu trūkums / Ļoti zemi ienākumi / samazinājies apgrozījums (9);*
- *Mazāk sāka ražot / strādāt / mazāks pieprasījums (8);*
- *Augsti nodokļi (8);*
- *Liela konkurence (6);*
- *Nav attīstības (3);*
- *Neko nevar prognozēt uz priekšu (2);*
- *Kvalificēta darbaspēka trūkums (2);*
- *Inflācija / izejvielu dārdzība (2);*
- *Viss atkarīgs no kopējās situācijas valstī (2);*
- *Ģimenes apsvērumu dēļ (bērni, veselība) (2);*
- *Korupcija;*
- *Iniciatīvas trūkums;*
- *Mazāk projektu / iepirkumos grūtāk vinnēt;*
- *Atkarīgs no laikapstākļiem / sezonas;*
- *Pastāvīgi mainās likumdošana.*

Respondentes (kopskaitā 76), kuru skatījumā **uzņēmuma ekonomiskais stāvoklis pēdējo 2 gadu laikā nav mainījies**, to pamatoja sekojoši:

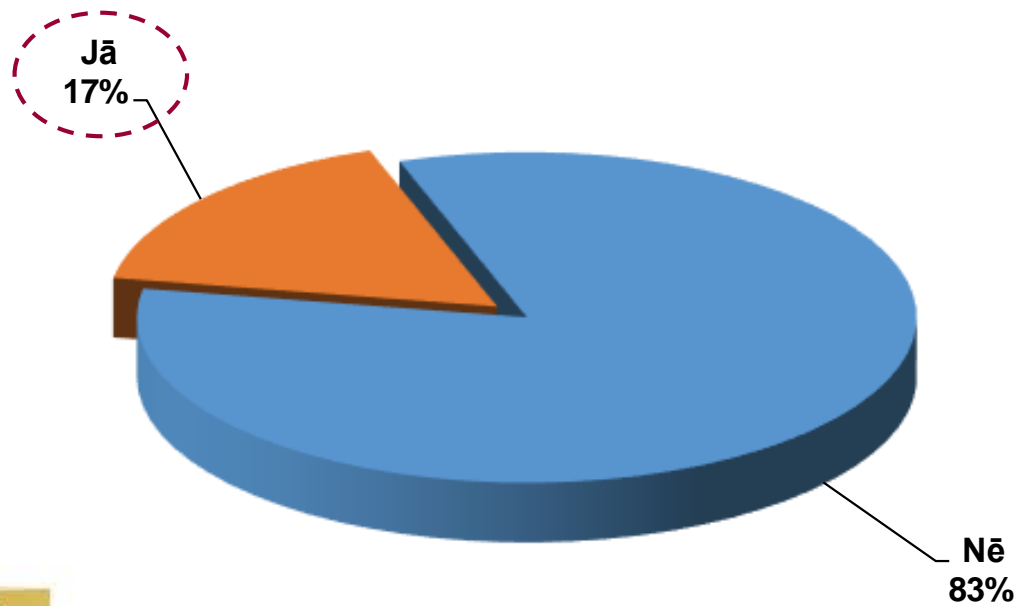
- **Nekas nav mainījies (15 respondentes);**
- **Augsti nodokļi (9);**
- **Mazāk klientu / iedzīvotāju trūkums (9);**
- **Finanšu līdzekļu trūkums / Ļoti zemi ienākumi / samazinājies apgrozījums (8);**
- **Nav attīstības (8);**
- **Kvalificēta darbaspēka trūkums (5);**
- **Iniciatīvas trūkums (4);**
- **Viss atkarīgs no kopējās situācijas valstī (4);**
- **Liela konkurence (4);**
- **Mazāk sāka ražot / strādāt / mazāks pieprasījums (3);**
- **Pati vairāk sāka strādāt (3);**
- **Ģimenes apsvērumu dēļ (bērni, veselība) (3);**
- **Augusi pieredze / Lielākas zināšanas / plašāka informācija (3);**
- **Pastāvīgi mainās likumdošana (3);**
- **Mazāk projektu / iepirkumos grūtāk vinnēt (2);**
- **Izmaiņas sniegtajos pakalpojumos (vispārīgi) (2);**
- **Vairāk klientu / vairāk izdevīgu darījumu (2);**
- **Pieredzējuši darbinieki;**
- **Neko nevar prognozēt uz priekšu;**
- **Inflācija / izejvielu dārdzība;**
- **Tehnoloģiju trūkums;**
- **Vairāk darba / lielāks pieprasījums / pieauga pārdošanas apjomi;**
- **Uzņēmums paplašinājies / attīstās;**
- **Mikrouzņēmuma nodokļu maksātājiem ierobežo darbinieku skaitu;**
- **Atkarīgs no laikapstākļiem / sezonas;**
- **Stabilizējusies situācija uzņēmumā.**

Domājot par Jūsu uzņēmuma attīstību, vai šobrīd Latvijā ir
pietiekami daudz atbilstošas kvalitātes darba spēka, kuru Jūs
varētu iesaistīt sava uzņēmuma darbā?

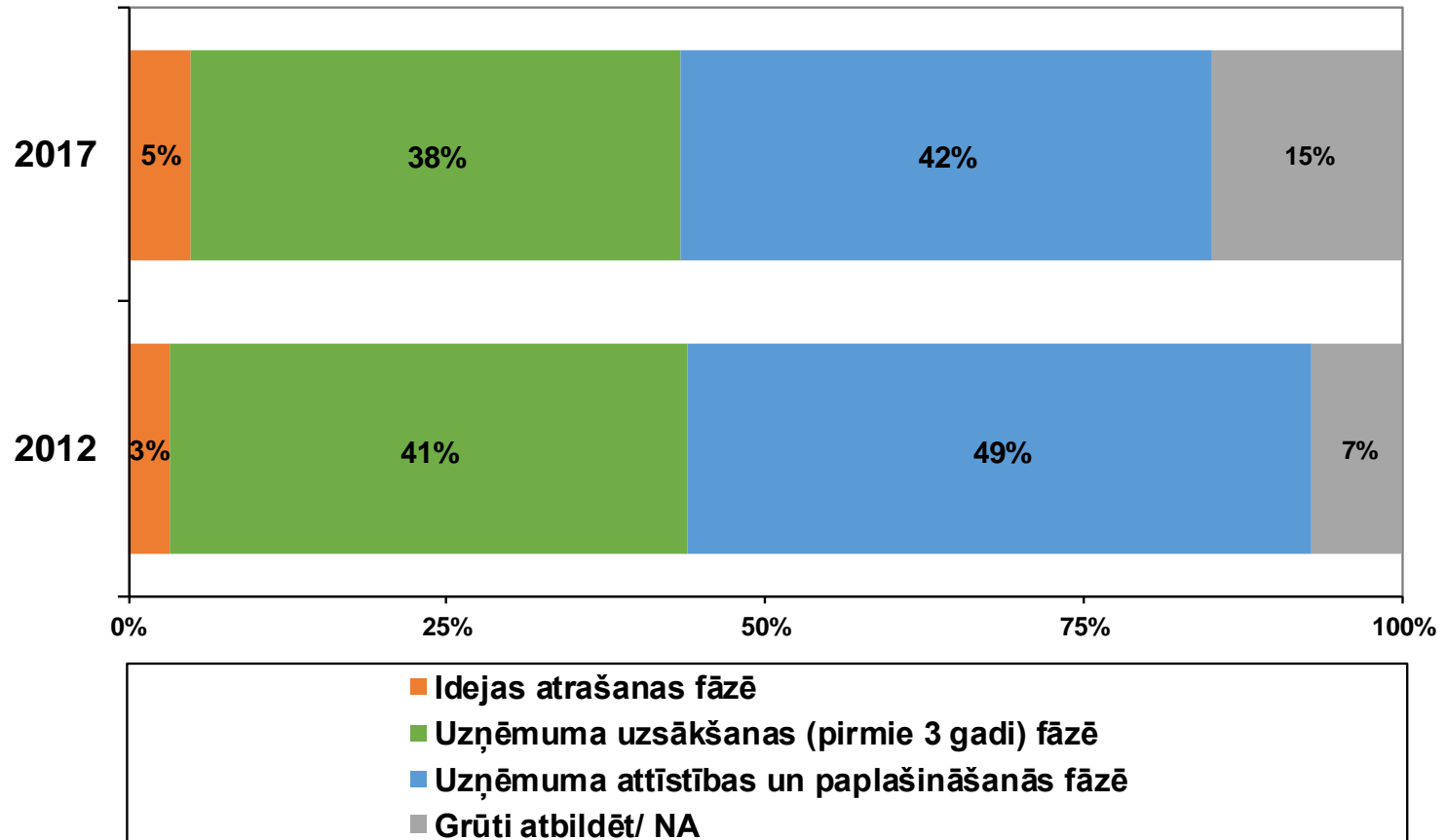

- Latvijā ir liels darba spēka trūkums un tas bremzē uzņēmuma attīstību
- Latvijā pieejamais darba ņēmēju skaits ir nepietiekams, tomēr uzņēmums vēl var attīstīties
- Jā, Latvijā ir pietiekami daudz darba ņēmēju
- Grūti atbildēt/ NA

Vai Jūsu uzņēmums pēdējo 12 mēnešu laikā ir veicis preču vai pakalpojumu eksportu?

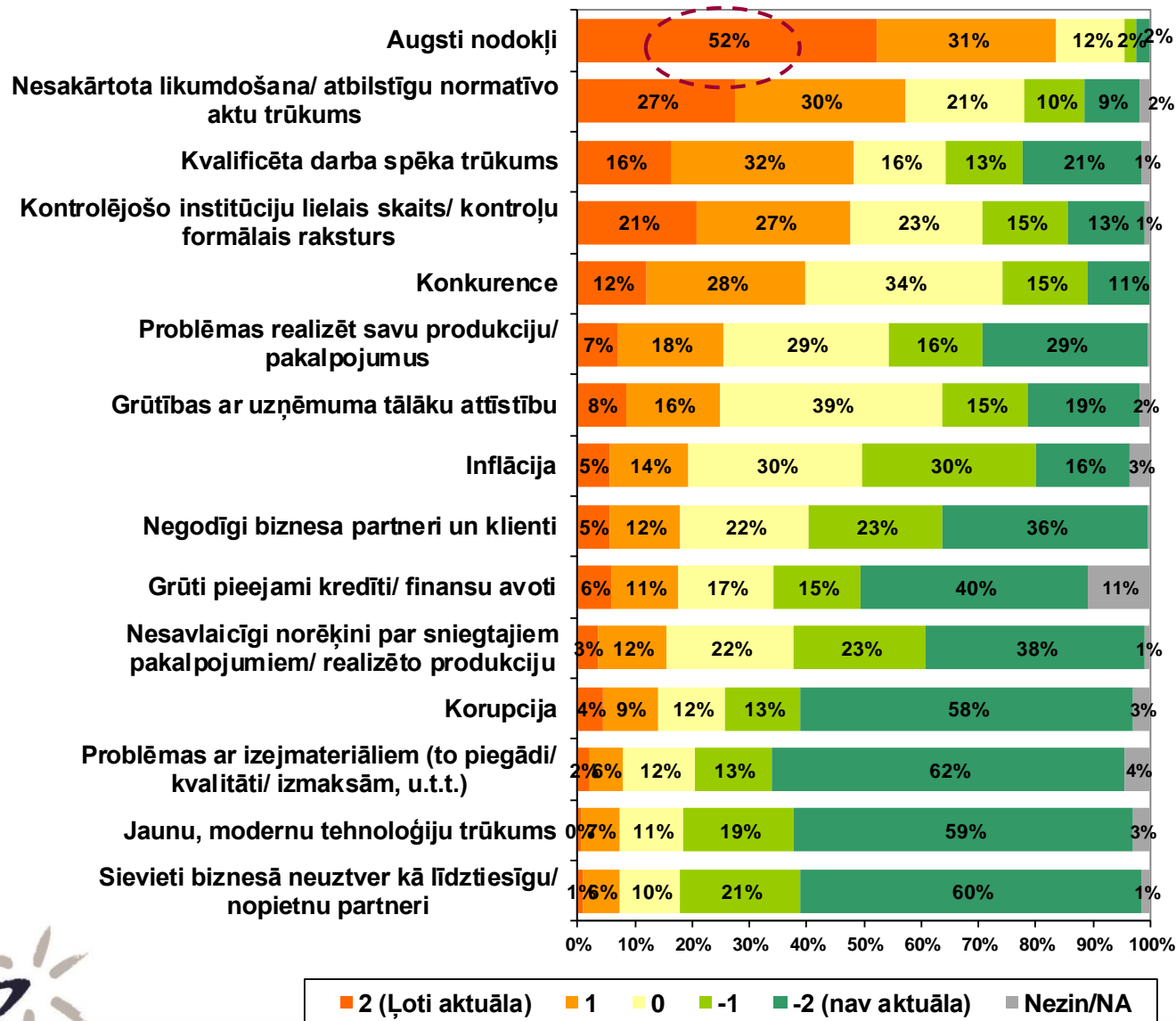
Kurā uzņēmuma attīstības fāzē Jums bija vislielākās grūtības biznesā?

Es Jums nolasišu iespējamās problēmas, ar kurām nākas saskarties biznesā. Sakiet lūdzu, cik lielā mērā Jums šīs problēmas ir aktuālas?

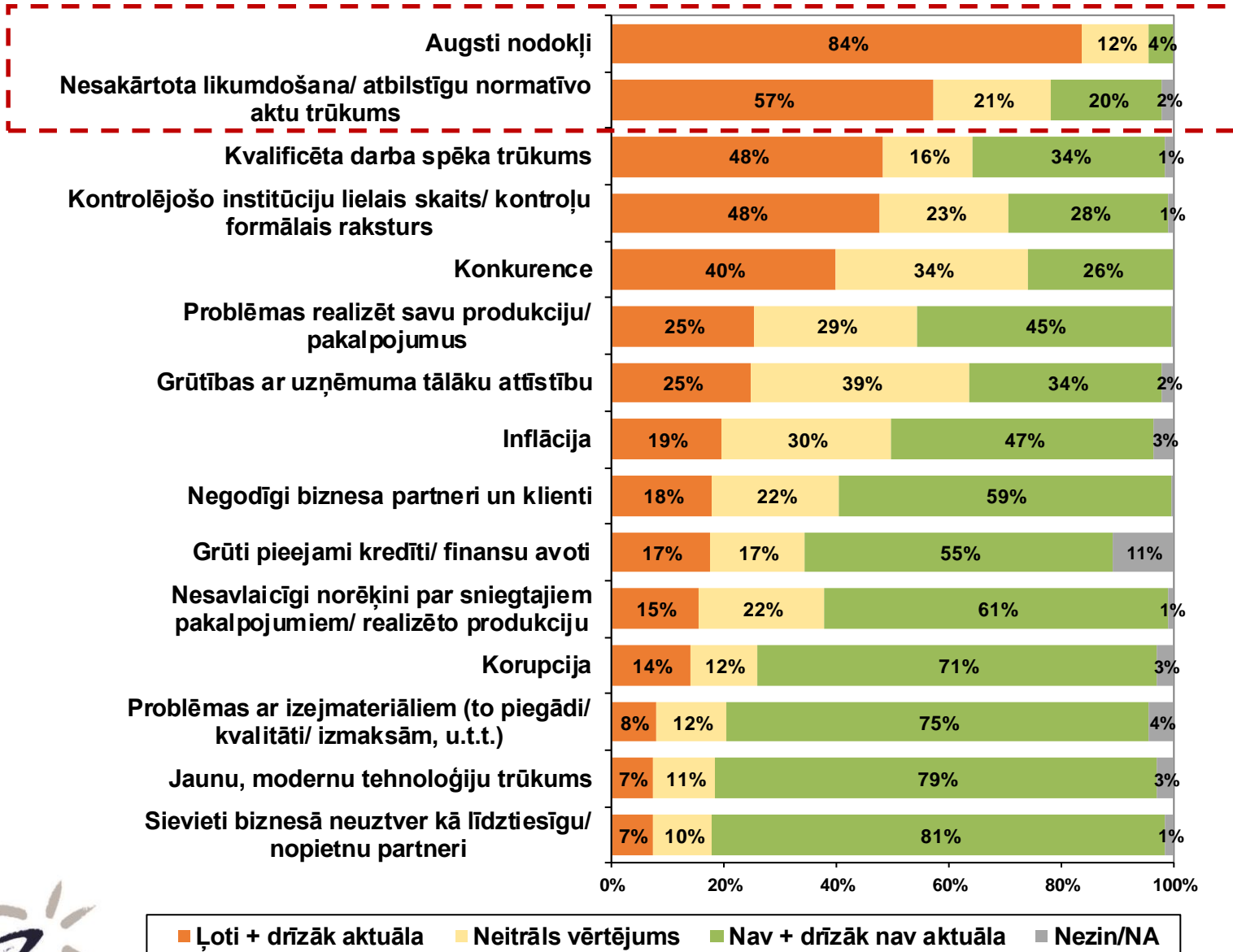
Vērtējums 5 punktu skalā,
kur “-2” nozīmē “nav aktuāla”, bet “2” nozīmē “ļoti aktuāli”

**Aktuālākās
problēmas
biznesā**

Aktuālākā problēma uzņēmējdarbībā – augstie nodokļi. Vairākums sieviešu – uzņēmēju nodokļus vērtēja kā ļoti aktuālu problēmu Latvijā.

Es Jums nolasišu iespējamās problēmas, ar kurām nākas saskarties biznesā. Sakiet lūdzu, cik lielā mērā Jums šīs problēmas ir aktuālas?

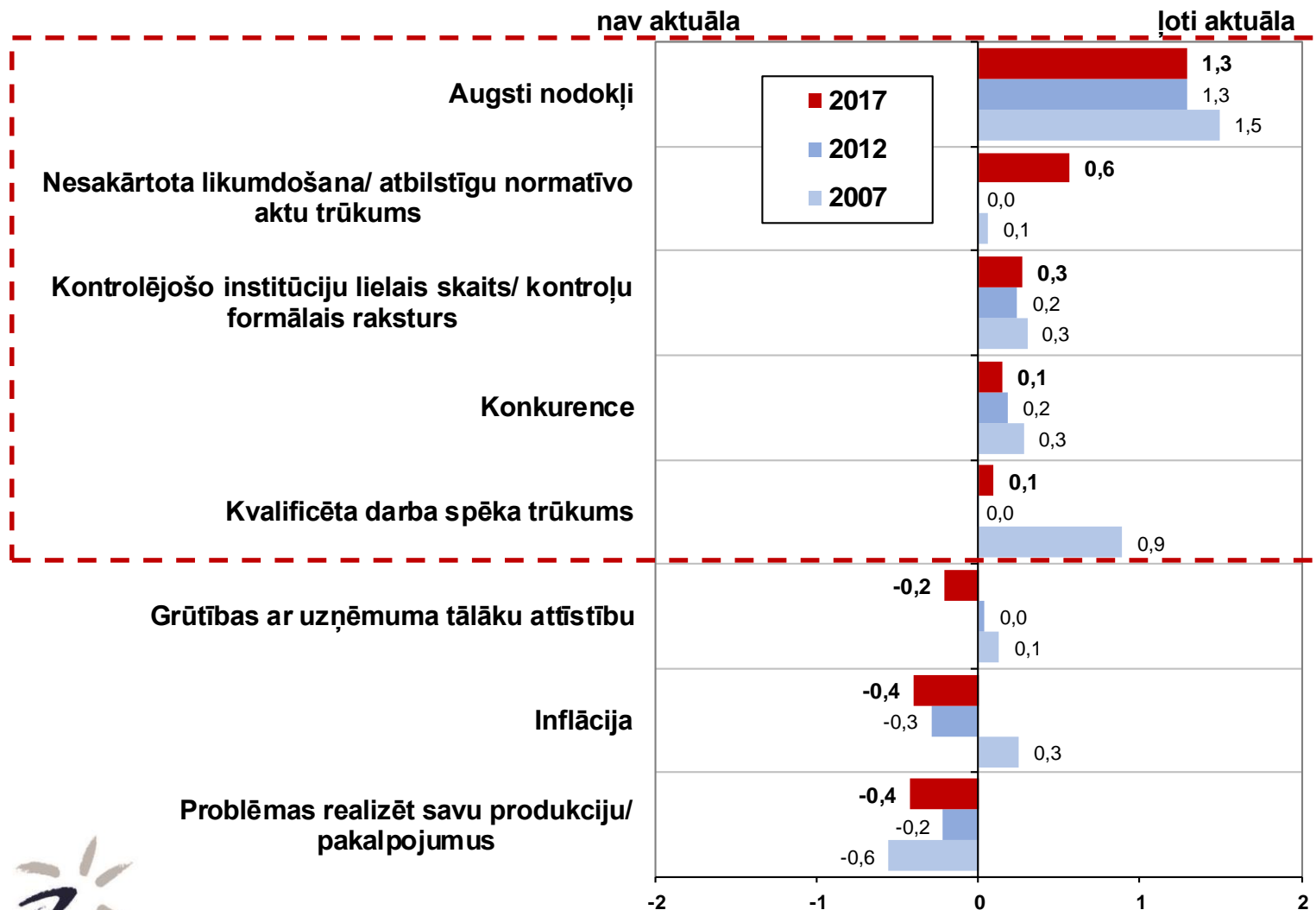

Cik lielā mērā Jums šīs problēmas uzņēmējdarbībā ir aktuālas ?

Vidējais novērtējums 5 punktu skalā,

kur “-2” nozīmē “nav aktuāla”, bet “2” nozīmē “ļoti aktuāli”

AKTUĀLĀKĀS PROBLĒMAS

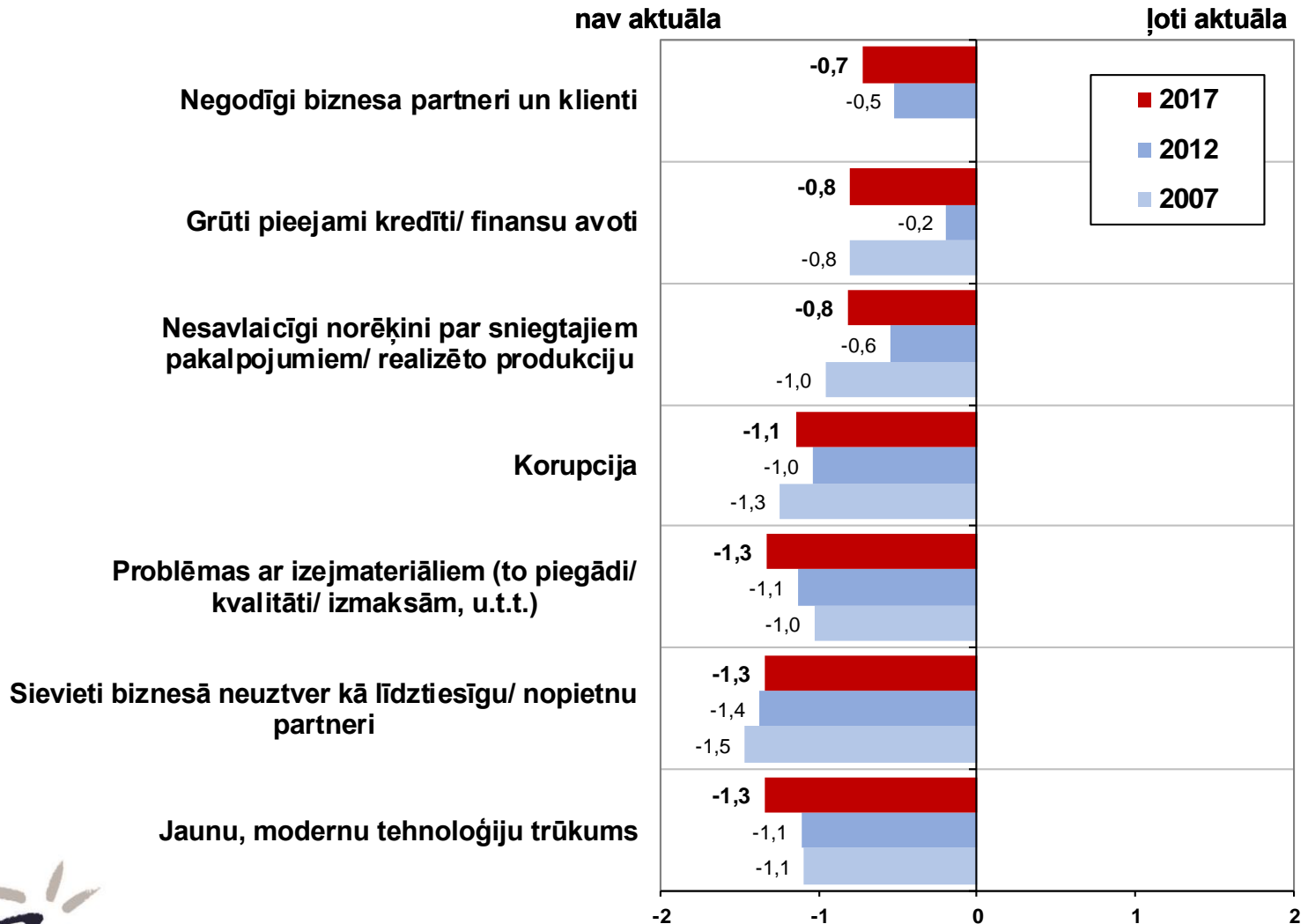

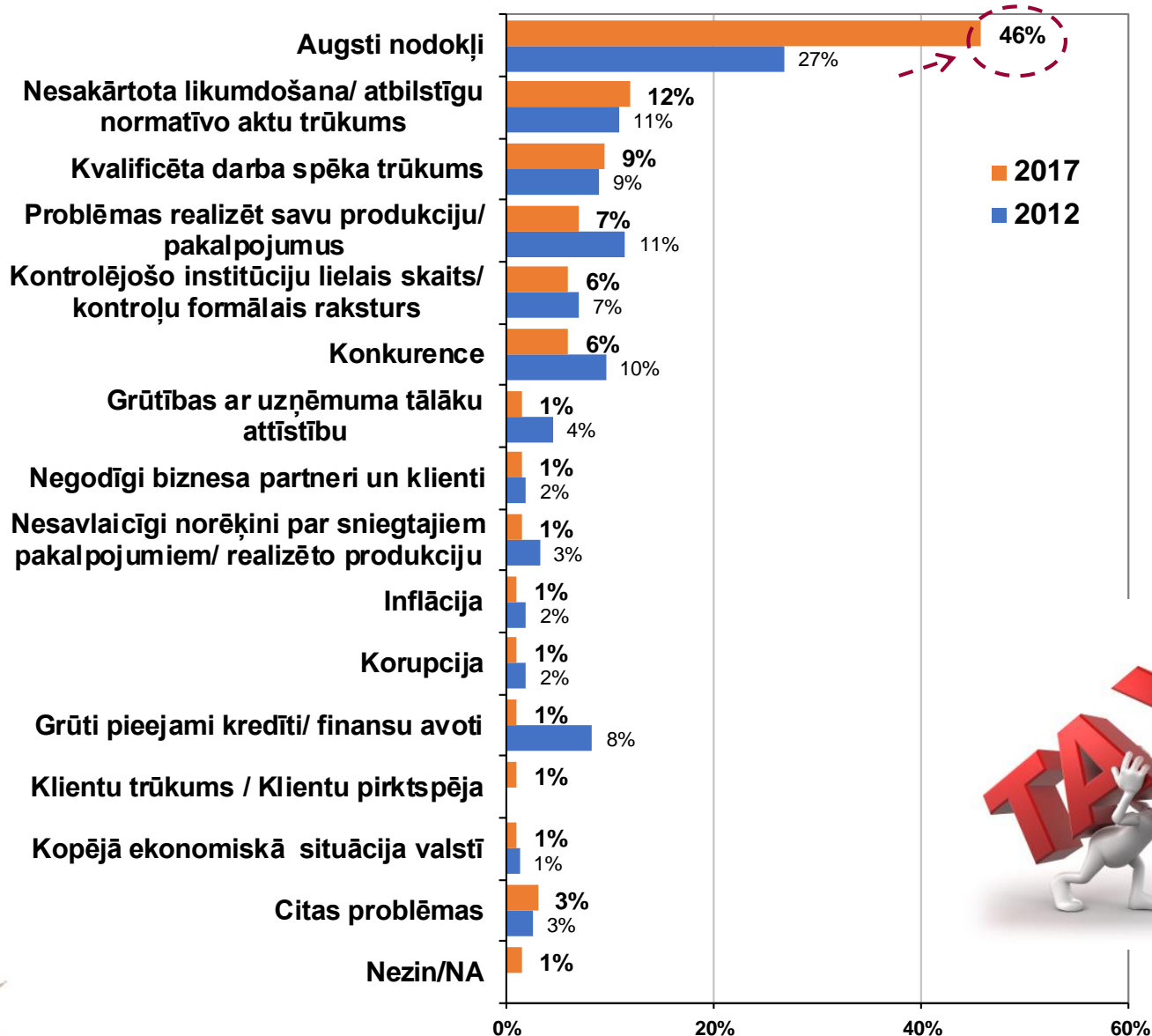
**Cik lielā mērā Jums šīs problēmas uzņēmējdarbībā ir aktuālas?
Vidējais novērtējums 5 punktu skalā,**

kur “-2” nozīmē “nav aktuāla”, bet “2” nozīmē “ļoti aktuāli”

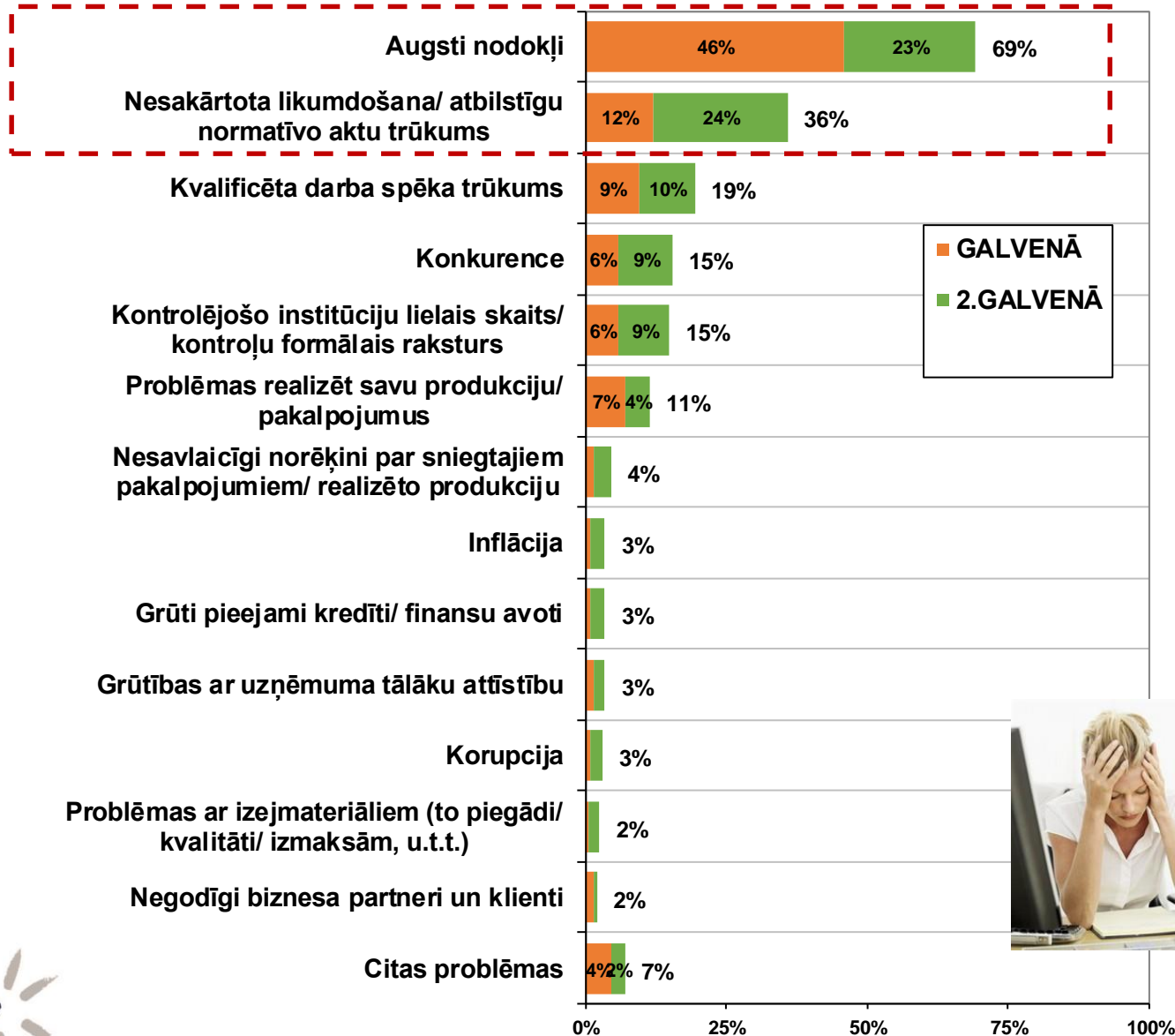
MAZĀK AKTUĀLĀS PROBLĒMAS

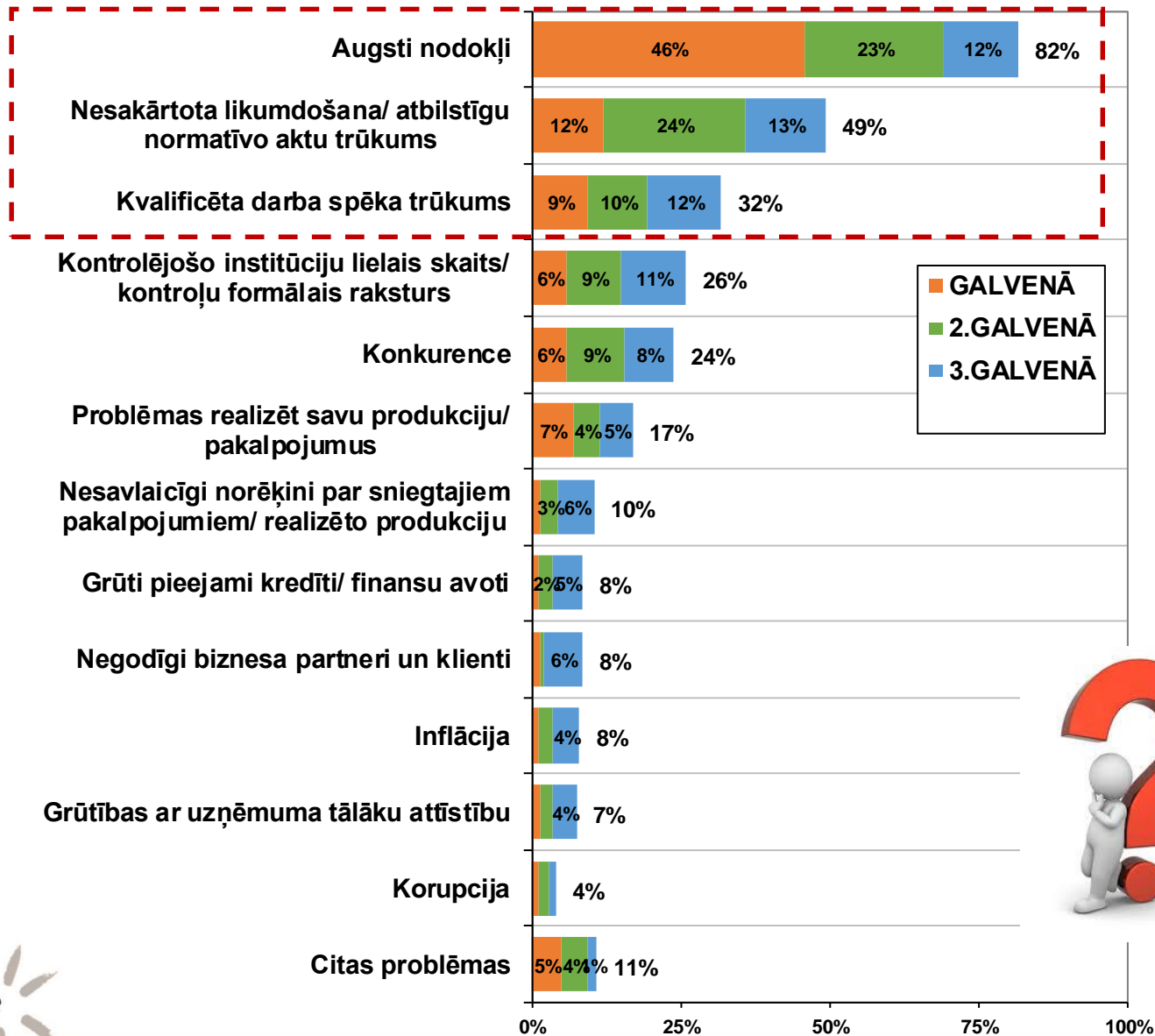
Nosauciēt **GALVENO** problēmu,
kura ir kavējusi Jūsu uzņēmuma attīstību

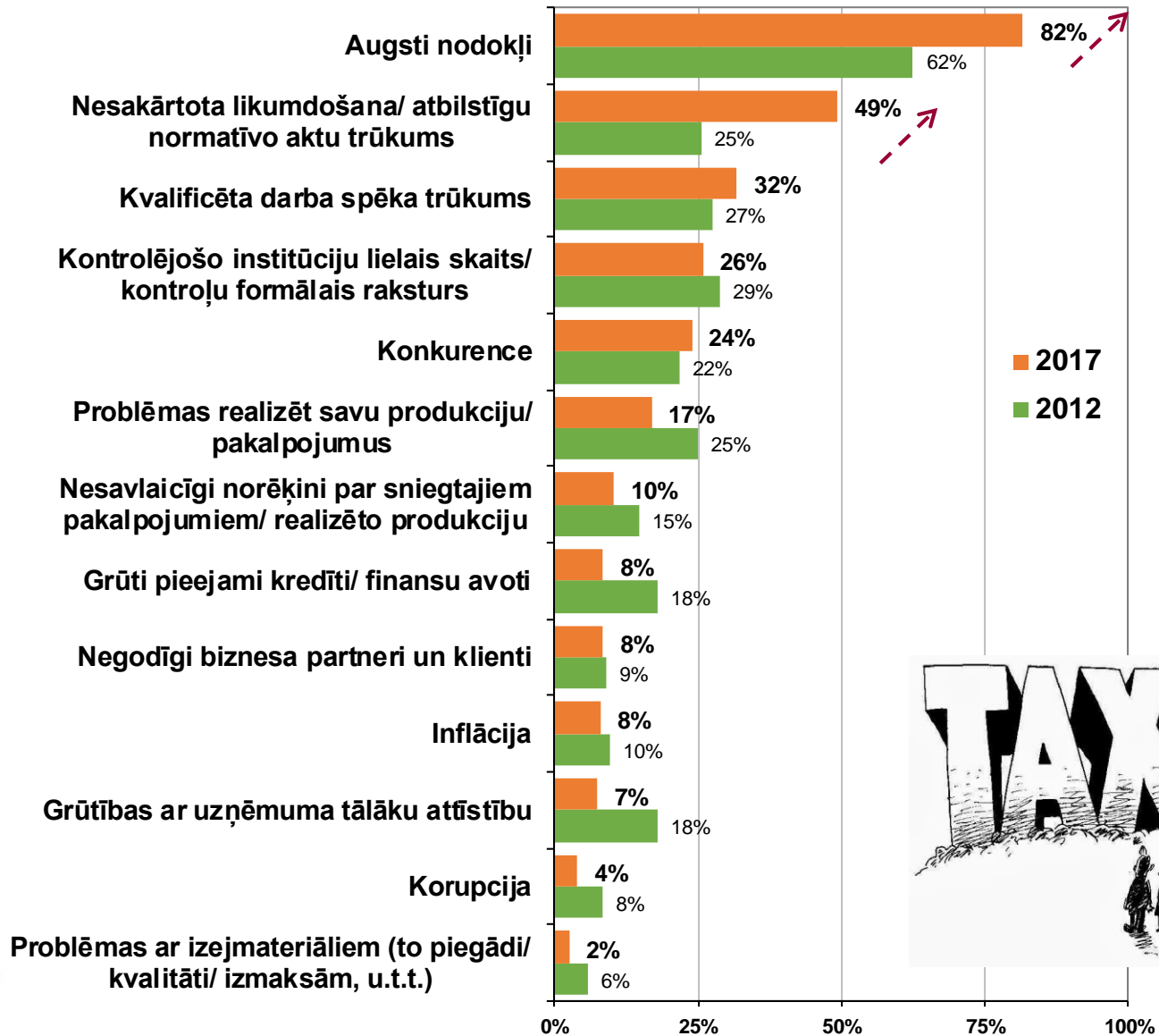
Nosauciēt, lūdzu, **DIVAS GALVENĀS** problēmas, kuras ir kavējušas Jūsu uzņēmuma attīstību

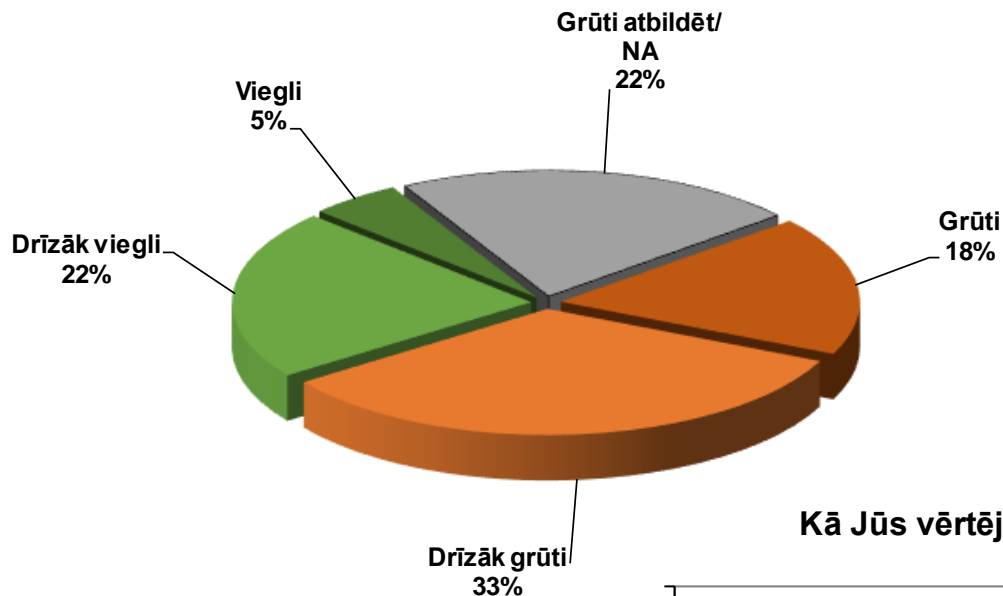
Nosauciet, lūdzu, **TRĪS GALVENĀS** problēmas, kuras ir kavējušas Jūsu uzņēmuma attīstību

Nosauciet, lūdzu, **TRĪS GALVENĀS** problēmas, kuras ir kavējušas Jūsu uzņēmuma attīstību

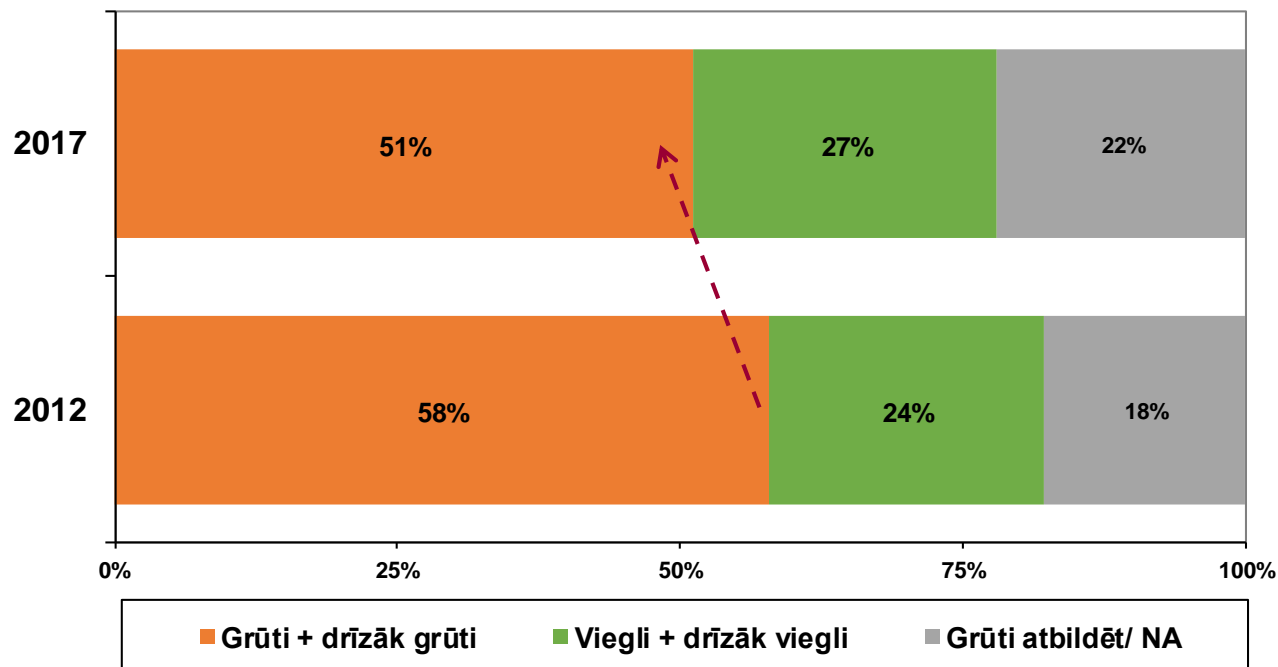
Kā Jūs vērtējat finanšu atbalsta pieejamību uzņēmējdarbībai?

Finanšu atbalsta uzņēmējdarbībai pieejamības vērtējums

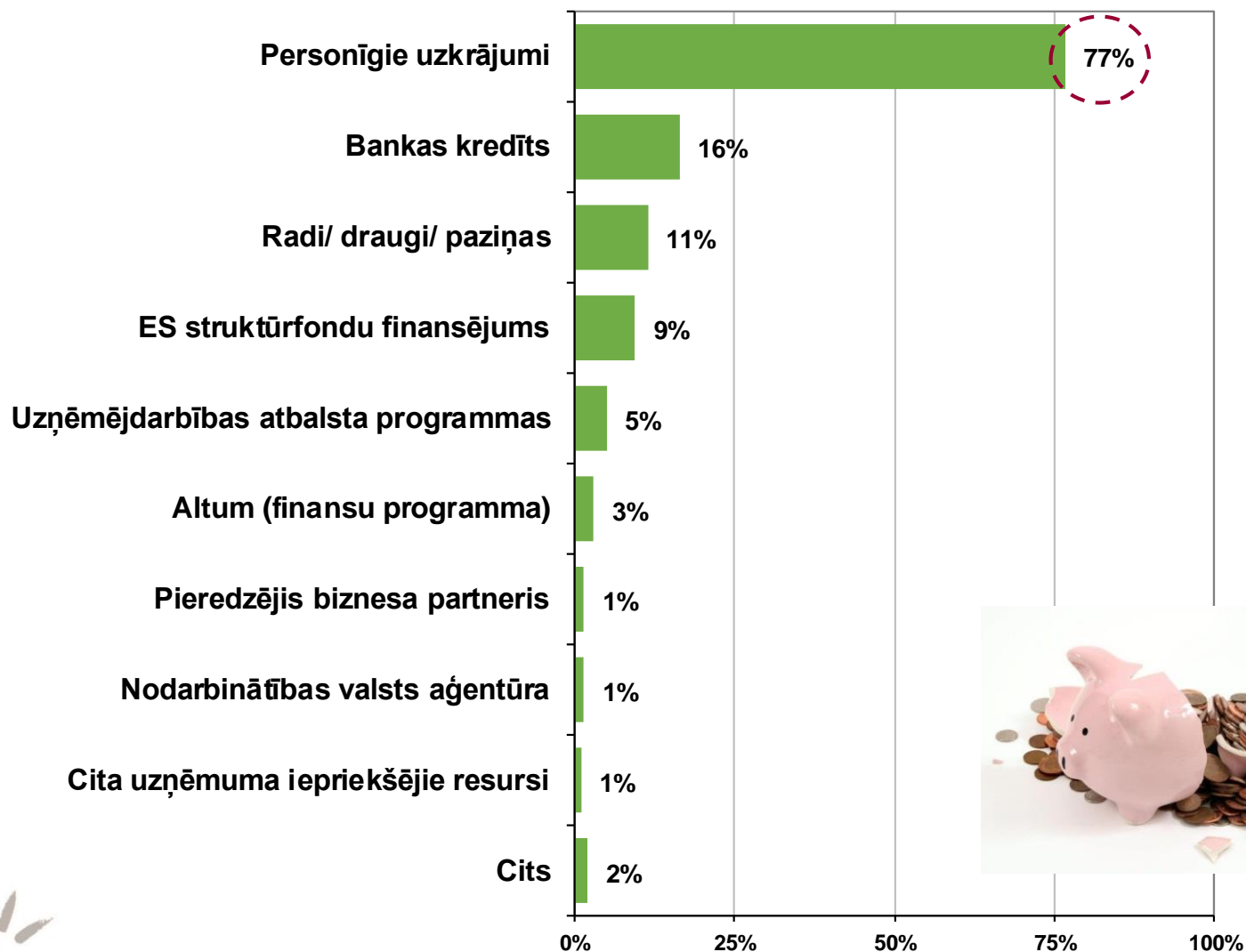
Kā Jūs vērtējat finanšu atbalsta pieejamību uzņēmējdarbībai?

Nedaudz vairāk par pusi (51%) aptaujāto sieviešu – uzņēmēju kritiski vērtēja finanšu atbalsta pieejamību uzņēmējdarbībai.

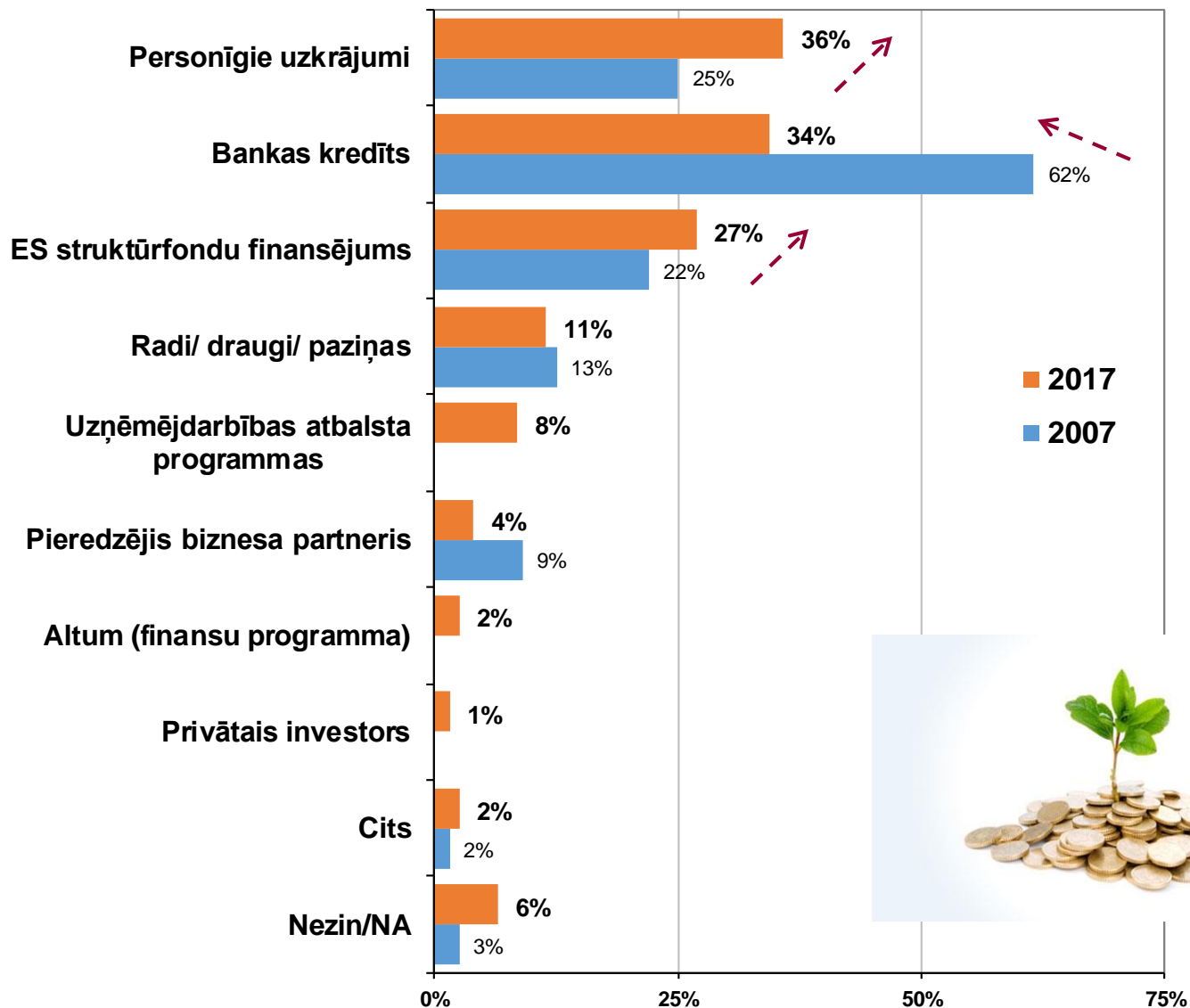
Salīdzinājumā ar 2012.g.rezultātiem, šogad finanšu atbalsta vērtējums uzņēmējdarbībai kopumā ir mazāk kritisks.

Nosauciet, lūdzu, finanšu avotus, no kuriem Jūs gūvat līdzekļus
uzņēmējdarbības uzsākšanai?

Iespējamie finanšu resursu piesaistes avoti

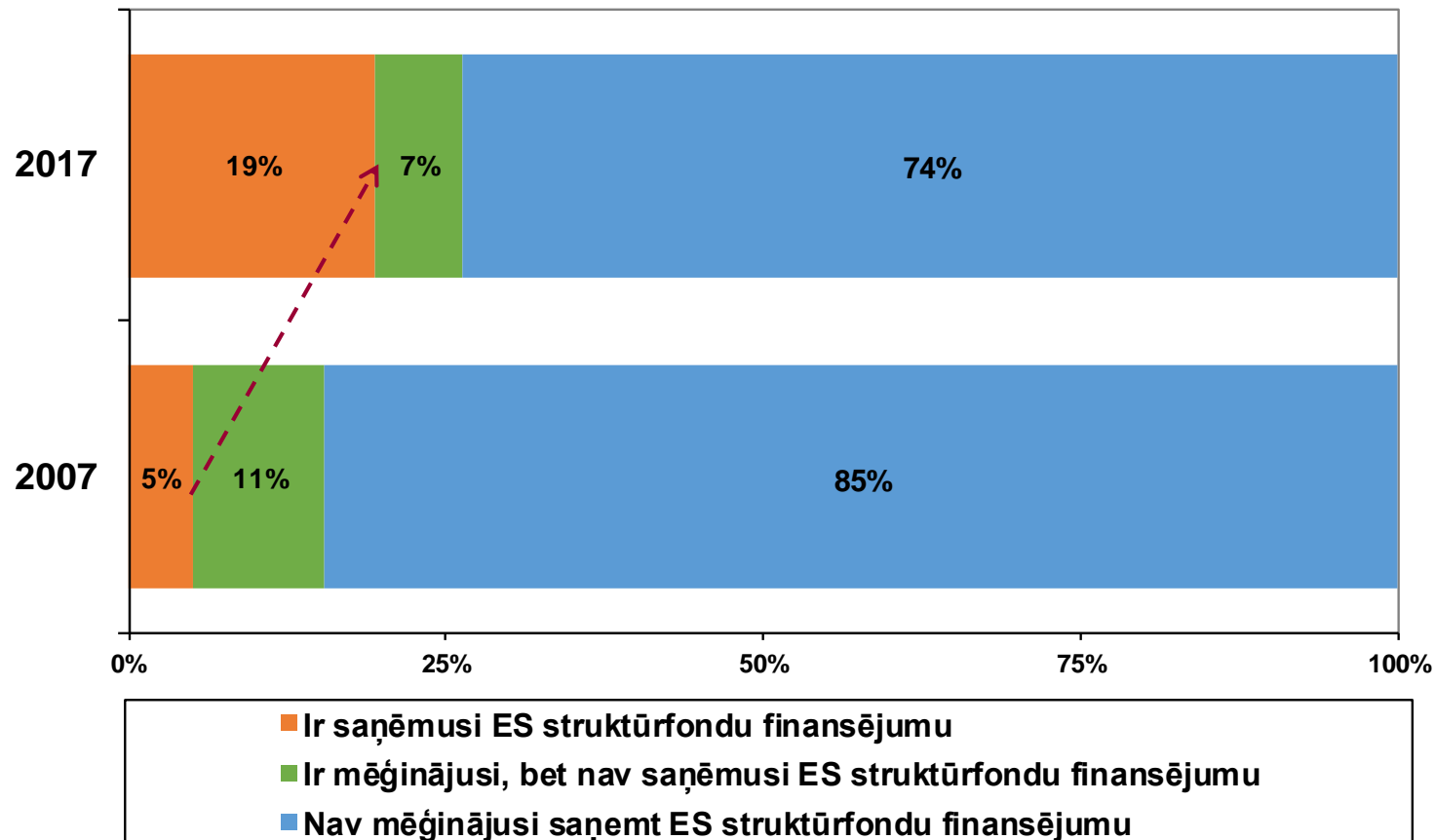
Runājot par Jūsu uzņēmuma attīstību, no kurienes Jūs mēģinātu
piesaistīt finanšu resursus, ja Jums rastos tāda nepieciešamība?

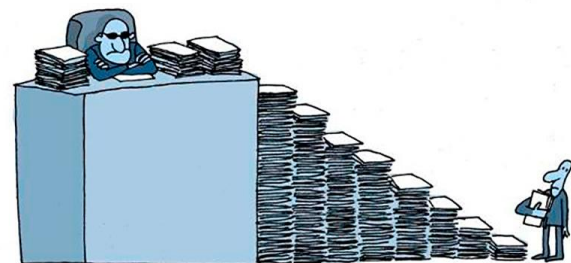
Vai Jūs sava uzņēmuma attīstīšanai esat mēģinājusi saņemt un
vai esat saņēmusi finansējumu no ES struktūrfondiēm?

Tās aptaujas dalībnieces (kopskaitā 14), kuras mēģināja, bet nesaņēma finansējumu no ES struktūrfondiem, tika lūgtas sniegt atbildi uz jautājumu: *“Kāpēc Jums neizdevās saņemt ES struktūrfondu finansējumu?”*

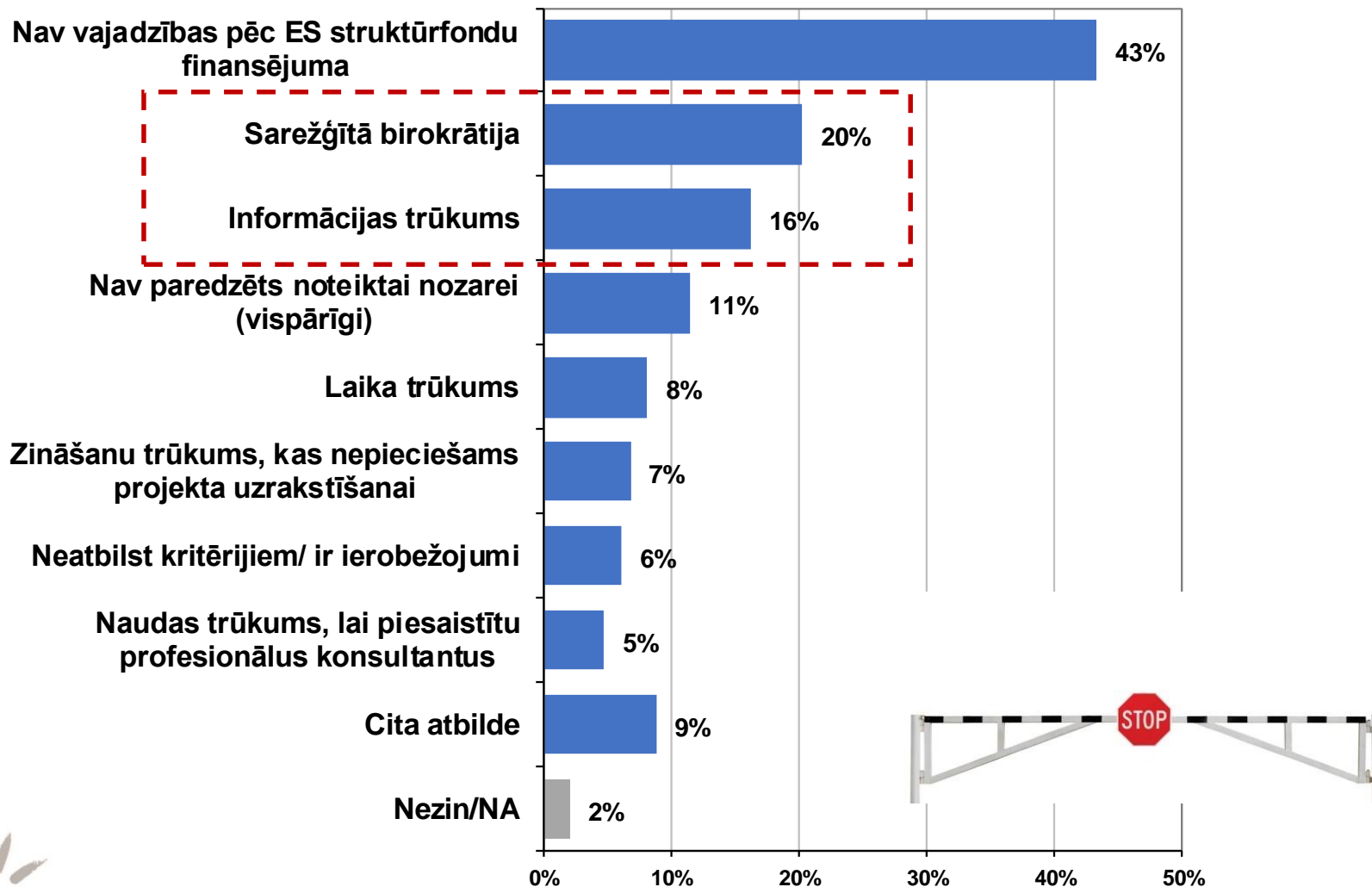
Respondentes sniedza sekojošas atbildes:

- *Pārāk sarežģīti / liela birokrātija (3 respondentes);*
- *Neatbilda noteikumiem (2);*
- *Iespējamā korupcija (2);*
- *Atteica;*
- *Nav līdz galam novests projekts;*
- *Bija slikta bilance / Par visu sākumā bija jāmaksā pašiem;*
- *Deva priekšroku bezpeļņas organizācijām;*
- *Sadarbības partneri atteica pēdējā brīdī;*
- *Gulbenes novadā bija jau par daudz pieteikušies ES fondiem;*
- *Negribējās uzņemties saistības.*

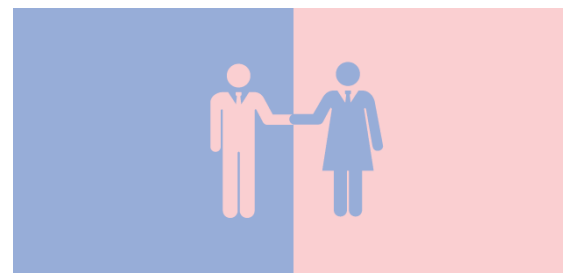
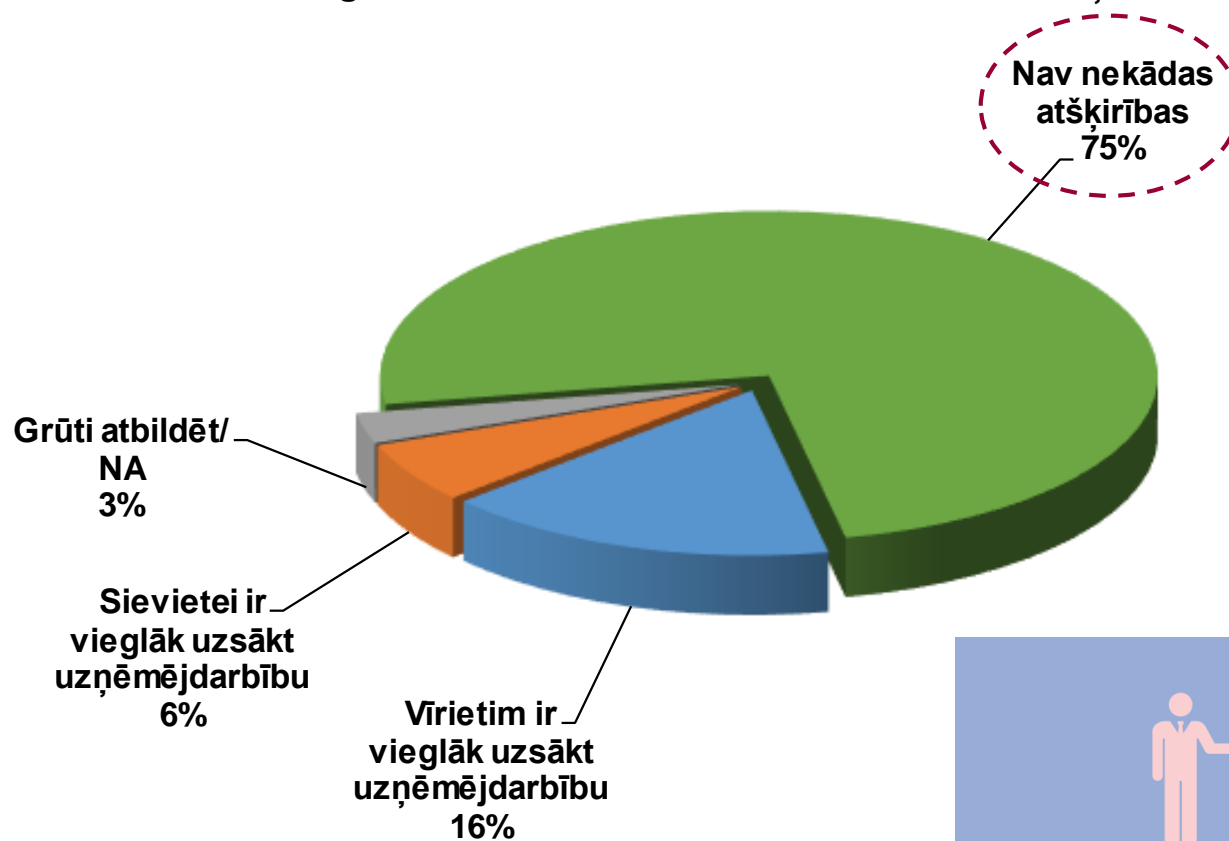
Kas Jūs ir atturējis no mēģinājuma saņemt ES struktūrfondu finansējumu sava uzņēmuma attīstīšanai?

(Bāze = respondentes, kuras nav mēģinājušas saņemt ES struktūrfondu finansējumu; N=148)

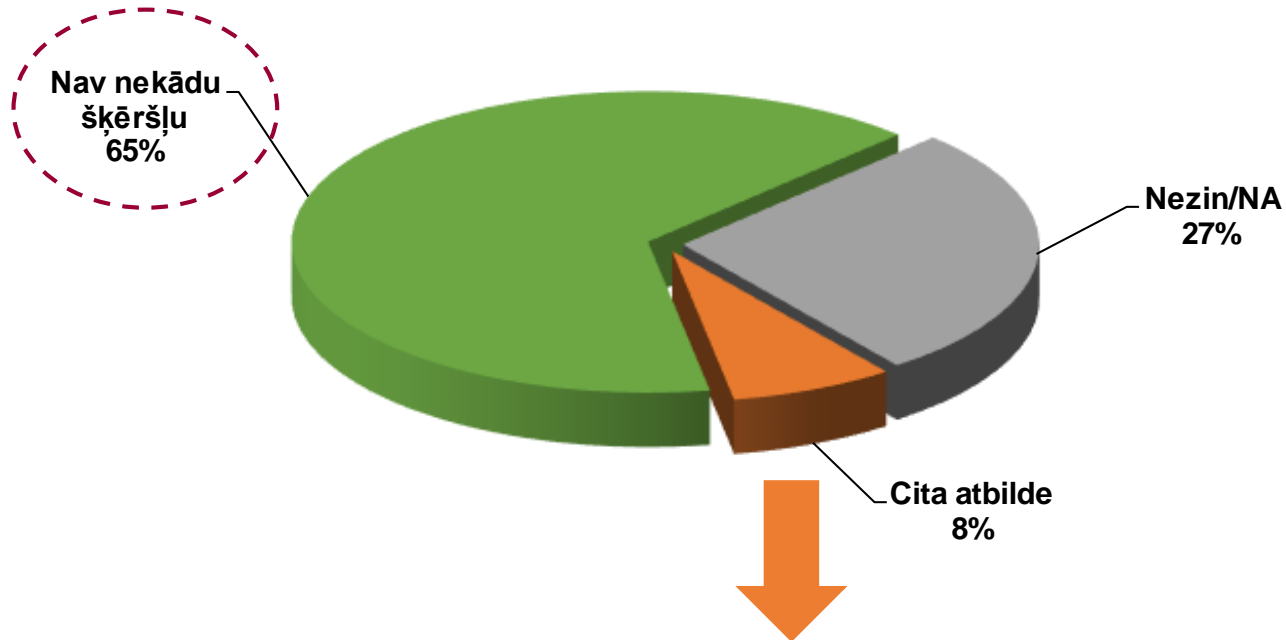

4. Dzimumu līdztiesības jautājumi

Vai sievietei, Jūsaprāt, uzsākt uzņēmējdarbību ir vieglāk vai
grūtāk nekā vīrietim, vai arī nav nekādas atšķirības?

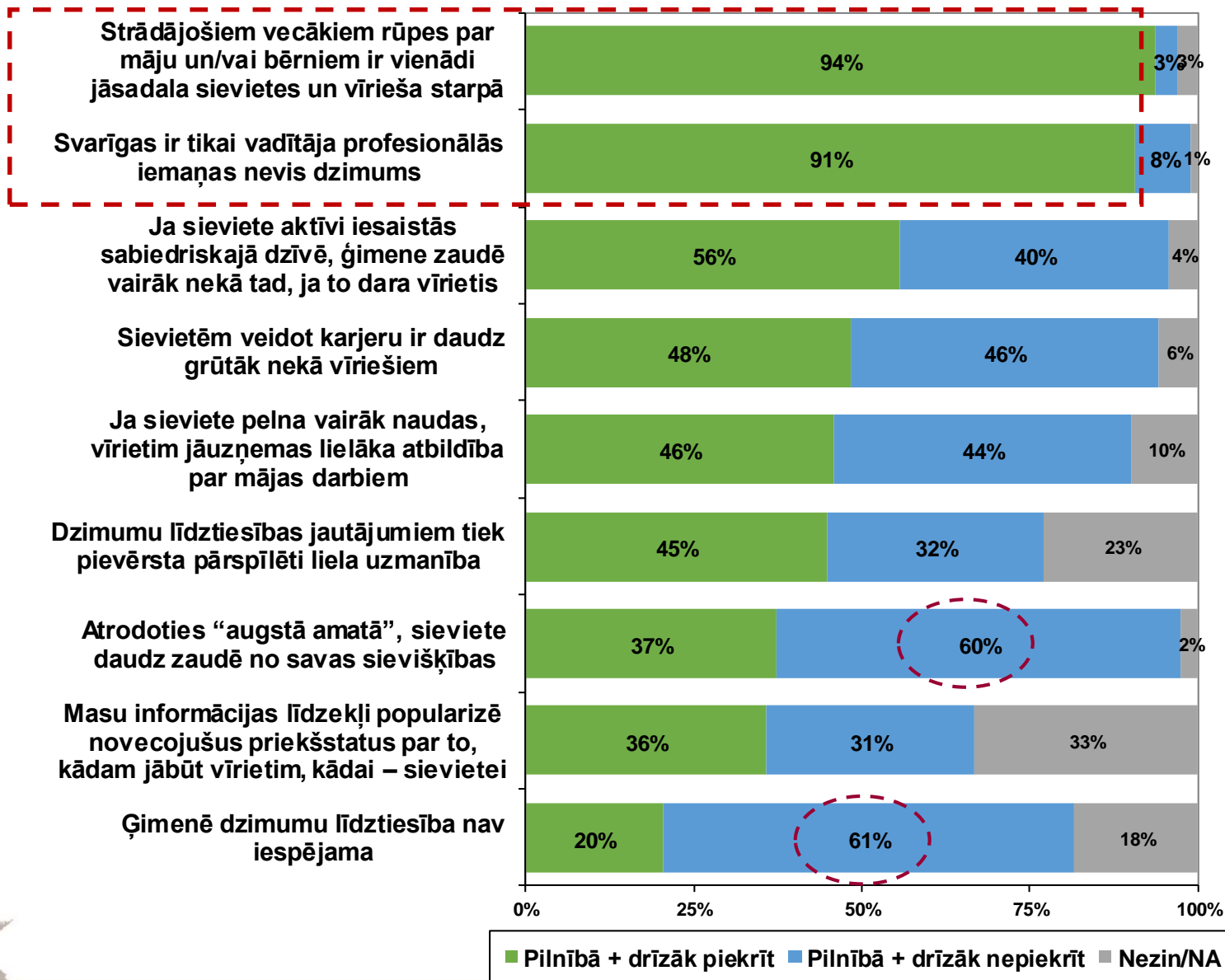
Kādi, Jūsaprāt, ir tiesiskā regulējuma šķēršļi sieviešu
uzņēmējdarbībā?

Tika minētas sekojošas atbildes:

- *Lielāka birokrātija (5 respondentes);*
- *Lielāka neuzticība sievietēm / neztver nopietni (5 respondentes);*
- *Nesakārtota likumdošana (3);*
- *Ir tikai morālie šķēršļi (dzimuma diskriminācija) (2);*
- *Lielākas prasības kopumā.*

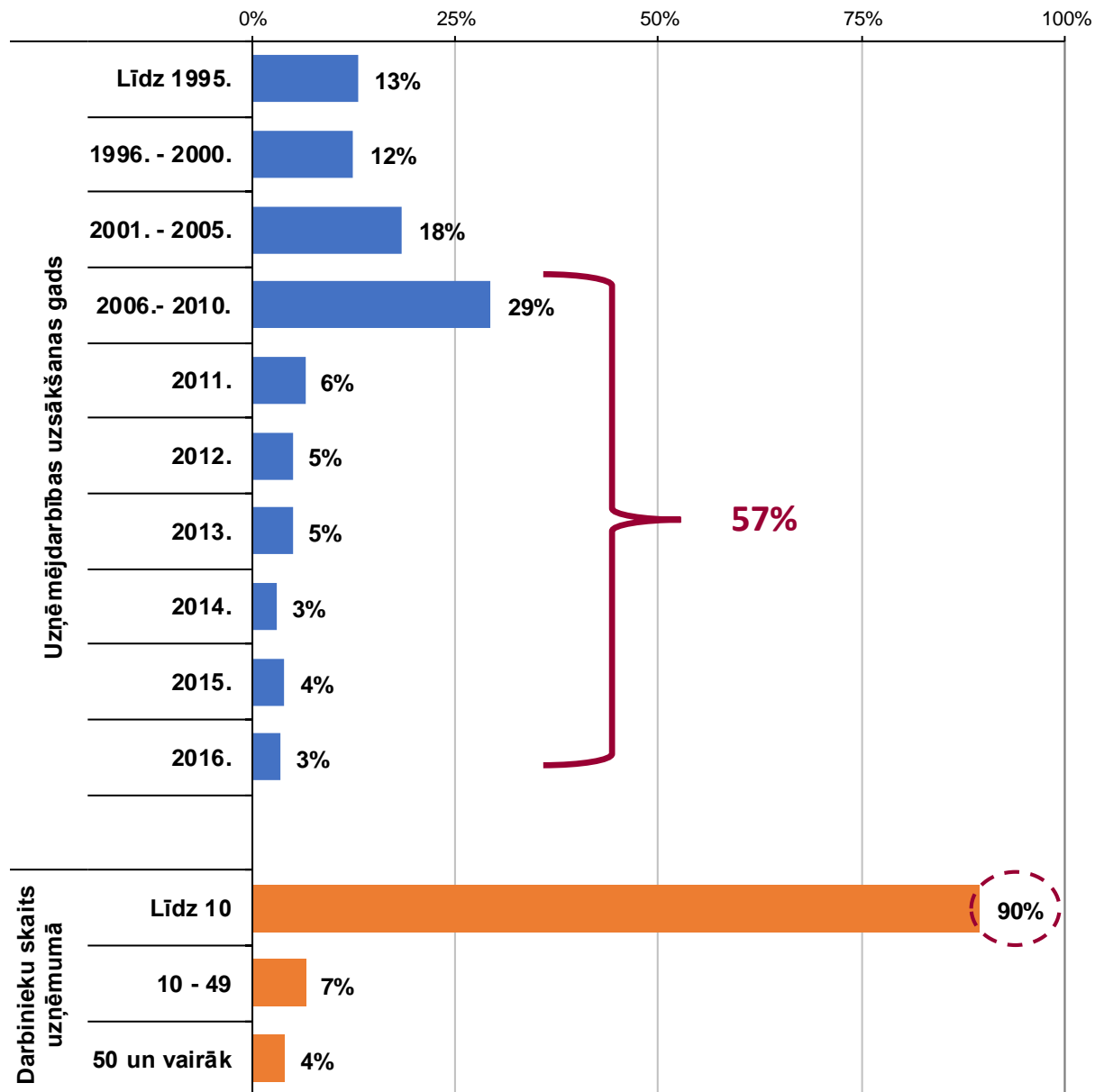
Cik lielā mērā Jūs piekrītat vai nepiekrītat sekojošiem apgalvojumiem?

*5. Sieviešu – uzņēmēju sociāli demogrāfiskais profils un
uzņēmumu raksturojums*

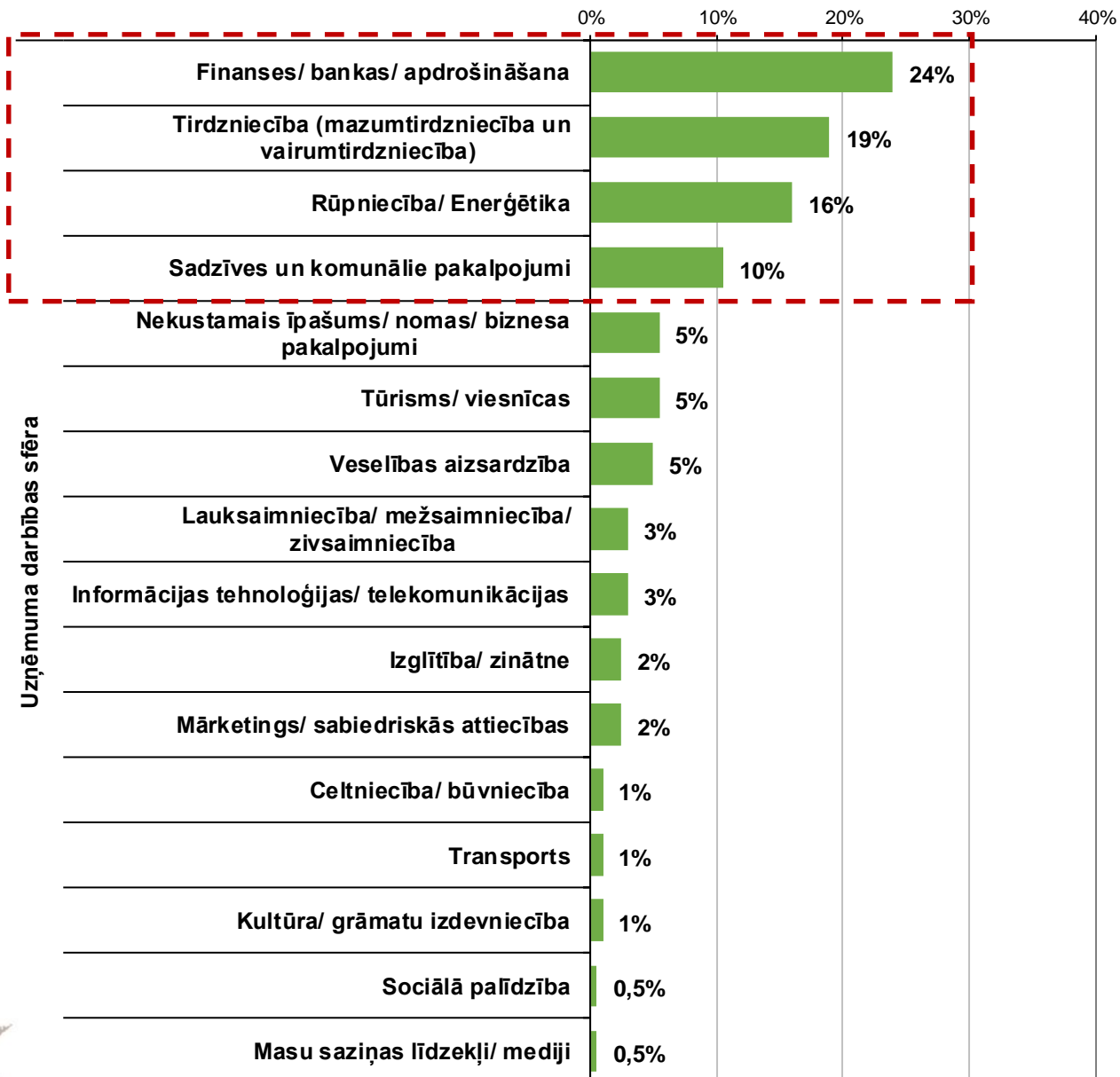

Uzņēmumu raksturojums (I)

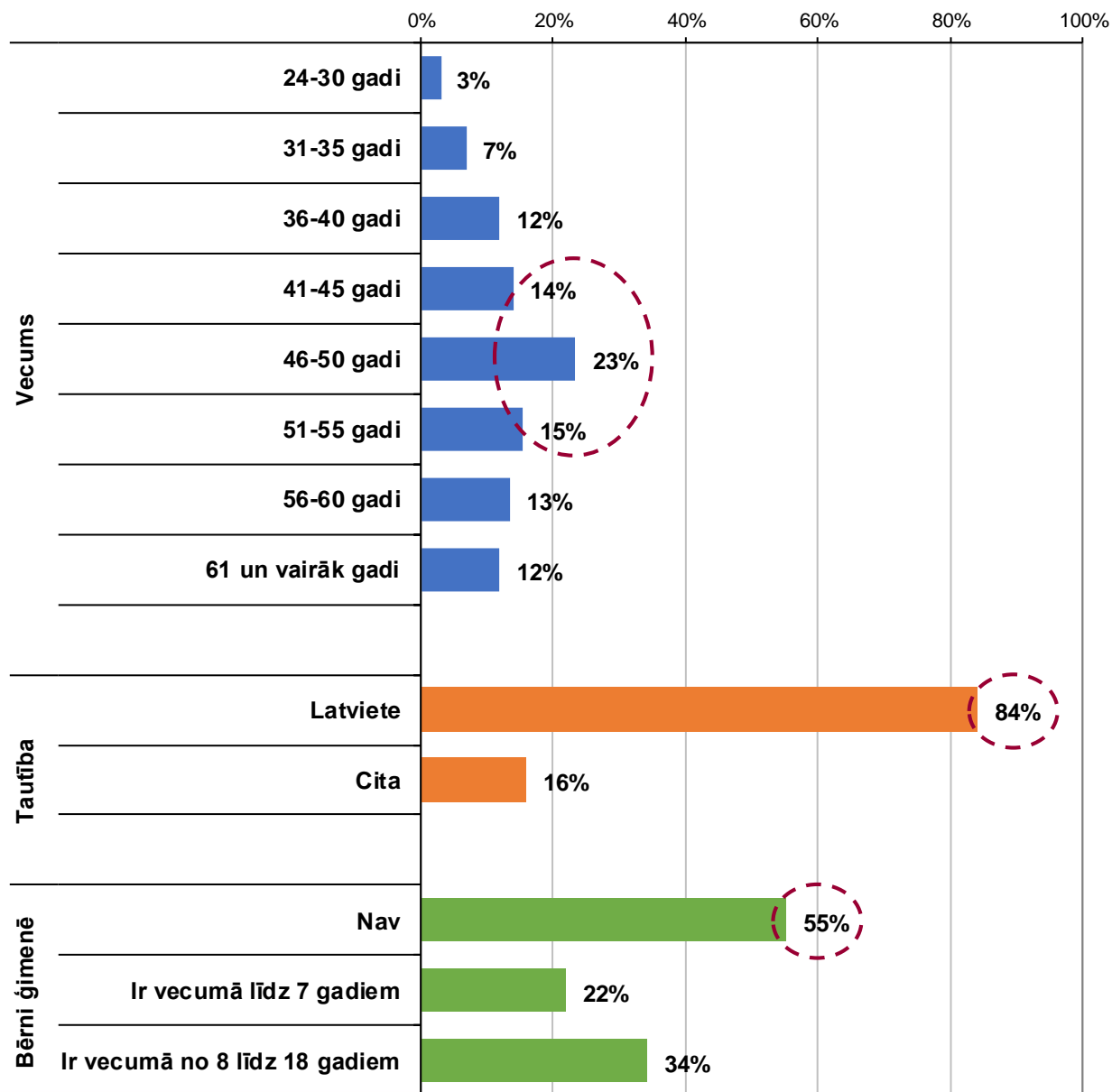
Uzņēmējdarbības
uzsākšanas gads
un darbinieku
skaits uzņēmumos

Uzņēmumu raksturojums (II)

Uzņēmumu
darbības sfēra

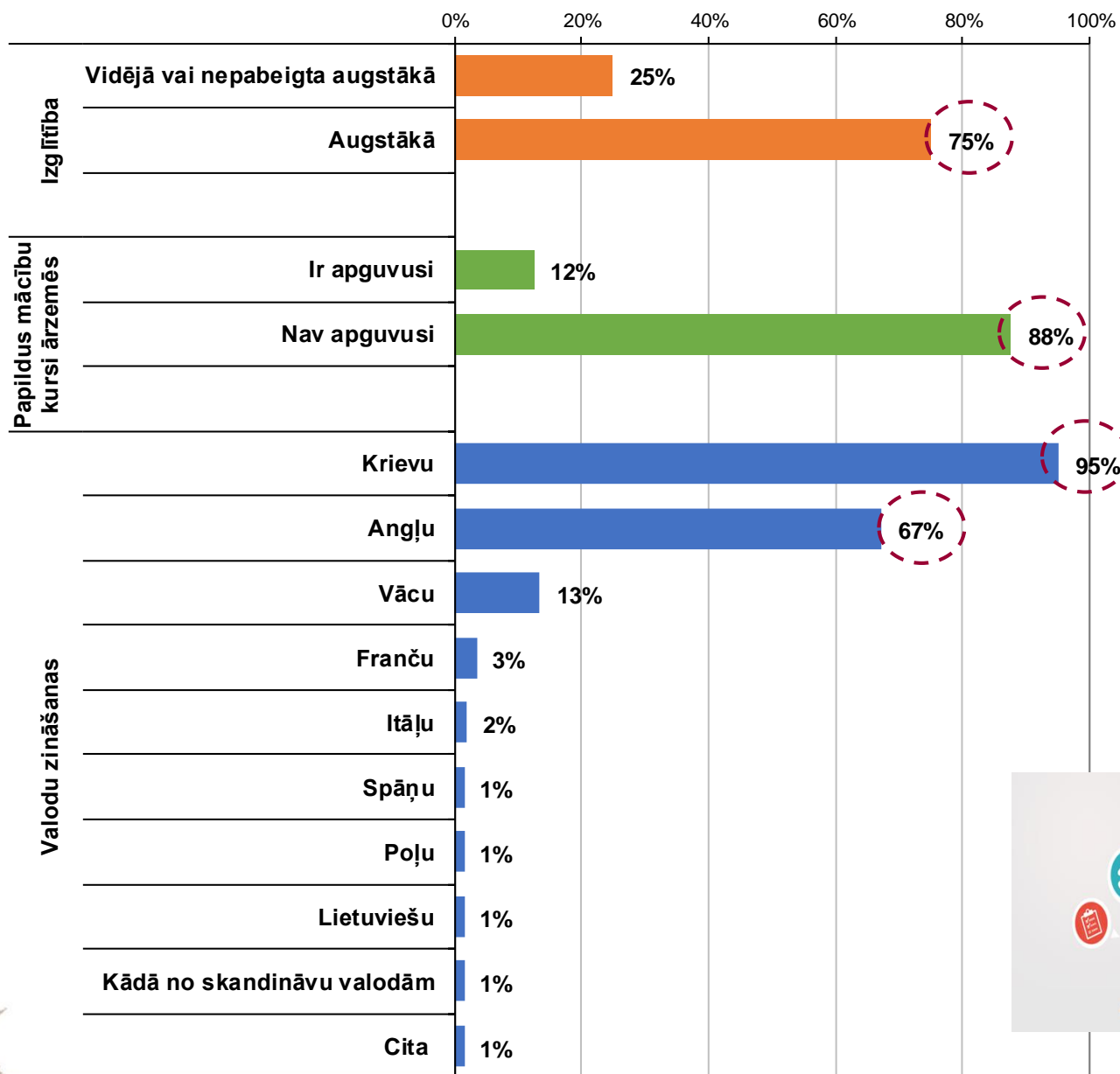
Sieviešu - uzņēmēju sociāli demogrāfiskais profils (I)

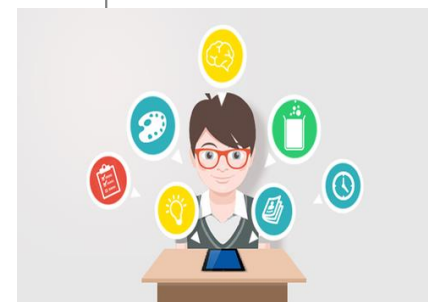
Vecums
Tautība
Bērni

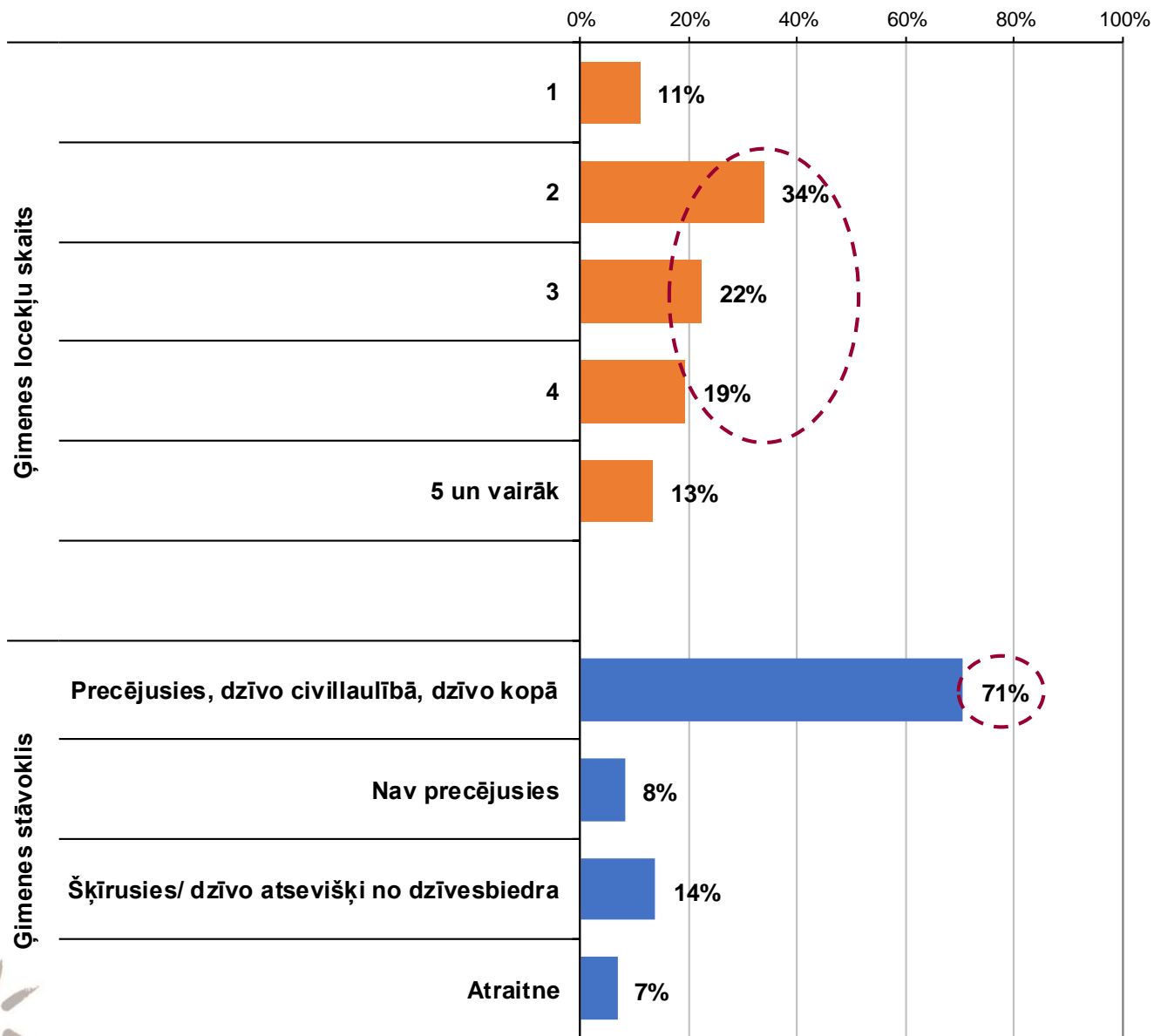
Sieviešu - uzņēmēju sociāli demogrāfiskais profils (II)

Izglītība
Valodas

Sieviešu - uzņēmēju sociāli demogrāfiskais profils (III)

**Ģimenes
stāvoklis un
lielums**

